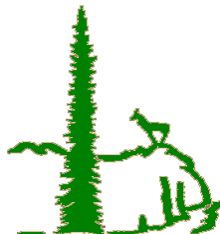

**ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ "НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА"
БАЈИНА БАШТА**

НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ
ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ
СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА
ЗА 2022.ГОДИНУ**

2023.година

У складу са одредбама члана 18. Закона о националним парковима („Службени гласник Републике Србије“ број 84/2015 и 95/2018 – др.закон), сачињен је Извештај о стању природних вредности и радом створених вредности у Националном парку Тара за 2022.годину и доставља се Министарству заштите животне средине и Заводу за заштиту природе Србије.

Министарство заштите животне средине, Извештај о стању природних вредности и радом створених вредности са Мишљењем, доставља Влади Републике Србије.

С А Д Р Ж А Ј

1.ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ПЛАНИРАЊУ, ЗАШТИТИ И РАЗВОЈУ ПОДРУЧЈА-----	3
1.1. Израда планских аката	
1.2. Активности на планирању и градњи објеката	
1.3. Озакоњење објеката	
2.ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ-----	7
2.1 .Активности на заштити и одржавању природних и радом створених вредности	
2.2. Активности на праћењу и унапређењу стања природних вредности	
2.3. Активности на одржавању и унапређењу стања створених вредности	
3. ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОР УГРОЖАВАЊА-----	25
4. ПРЕГЛЕД НАУЧНО-ИСТАЖИВАЧКИХ,ОБРАЗОВНИХ И КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ-----	27
5.ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ПОДРУЧЈА И САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ КОРИСНИЦИМА-----	28
6. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ И ДЕЛАТНОСТИ КОЈЕ СУ У СУПРОТНОСТИ СА АКТОМ О ЗАШТИТИ-----	35
7. ПРЕГЛЕД НЕПОКРЕТНОСТИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА УПРАВЉАЊЕ НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ-----	36
8. ЕВИДЕНЦИЈА О СТАЊУ БИЉНИХ И ЖИВОТИЊСКИХ ВРСТА, КАО И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ -----	37
8.1. Биљне врсте	
8.2. Вегетација	
8.3. Животињске врсте	
9. ЕВИДЕНЦИЈА О КРЕТАЊУ И АКТИВНОСТИМА ПОСЕТИЛАЦА И ДРУГИХ КОРИСНИКА-----	50
10. ПОДАЦИ О НАПЛАТИ И КОРИШЋЕЊУ НАКНАДЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА-----	52

1. ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ПЛАНИРАЊУ, ЗАШТИТИ И РАЗВОЈУ ПОДРУЧЈА

1.1.Израда планских аката

У складу са Законом о националним парковима („Службени гласник Републике Србије“ број 84/2015 и 95/2018 – др. закон), за потребе израде Програма управљања Националним парком Тара за 2022.годину, прибављени су Услови заштите природе од Завода за заштиту природе Србије (03 број 022-3439/2 од 12.11.2021.године) и у планираним роковима донешени су Програм управљања Националним парком Тара за 2022.годину, сагласност Министарство заштите животне средине (број 353-02- 3147/2021-04 од 20.01.2022.године). Измени Програма управљања приступило се због потребе измене активности на изградњи „улазне капије“ Калуђерске Баре, кашњења у добијању грађевинске дозволе за изградњу и потребе прерасподеле добијених средстава субвенција. На Измењени Програм управљања Националним парком Тара за 2022.годину, добијена је сагласност Министарства заштите животне средине, број 353-02-3147/1/2021-04 од 19.12.2022.године.

Усвојена је Основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Звезда“ за период - 2021-2030.година и добијена сагласност надлежног Министарства пољопривреде, шумарстава и водопривреде (број 322-01-903/2021. од 19.04.2021.године) на основу услова заштите природе број 023-794/2 од 14.04.2021.године.

Урађен је Програм управљања рибарским подручјем „Национални парк Тара“ за период 2023 -2032.година, програм је израдио Центар за мултидисциплинарне студије Београд. Програм је крајем године предат у процедуру усвајања код надлежног Министарства заштите животне средине.

1.2.Активности на планирању и градњи објеката

Планирање и изградња објеката и уређење простора у Националном парку Тара, вршено је у складу са условима за уређење простора туристичких зона, на основу Плана генералне регулације подручја Рачанска Шљивовица, Калуђерске Баре, Соколина и Ослуша.

За туристичке зоне и просторне целине за које нису донети урбанистички планови, планирање и изградња вршено је искључиво уз предходно прибављене услове заштите природе, издате од стране Министарства заштите животне средине по стручној основи Завода за заштиту природе Србије.

1.2.1. Издата мишљења и услови за просторно планска докумената:

1. Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови на измену и допуну Плана генералне регулације подручја Рачанска Шљивовица,
2. Општинској управи Бајина Башта, издато је мишљење и услови за израду Плана детаљне регулације обале језера Заовине.

1.2.2.Издата мишљења у вези озакоњења објеката у парку:

По захтеву инвеститора издата су 28 мишљења у вези озакоњења објеката :

1. 1.Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.510/1 КО Коњска Река, власник Петровић Миломир, Бајина Башта, ул. Коњска Река бр.86А,
2. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта бр.1 на кат. парцели бр.1801/4 К.О. Мала Река, власник Јевтић Љиљана из Бајине Баште, ул. Рачанских бораца бр.28,
3. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.1580/38 КО Бесеровина, власник Беић Душко из Руме,
4. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.1580/37 КО Бесеровина, власник Драган Бијеле из Београда,
5. Мишљење на захтев за озакоњење дограђеног стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.1287/30 КО Бесеровина, сувласника: Раденко Читаковић, Београд, ул. Милоша Јанковића 7/38 и Марија Обрадовић, ул.Јурија Гагарина 115/5, Нови Београд,
6. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта (објекат бр.1) на кат. парцели бр. 3122/8 КО Заовине, власник Вељановски Александар из Бајине Баште, Браће Чучковића 43,
7. Мишљење на захтев за сагласност за озакоњење изграђеног стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.4773 КО Заовине, сувласника Ђурић Милутина из Бајине Баште, Ђурић Момчила из Заовина бр.213, Ђурић Мирка из Бајине Баште, Ђурић Јована из Бајине Баште и Ђурић Славољуба из Крњаче,
8. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђених објеката на кат. парцели бр. 2332/1 КО Заовине, власник Лазић Радосав из Београда, ул. Липа бр.8/28,
9. Мишљење на захтев за сагласност за озакоњење изграђеног помоћног објекта бр.2-летњиковач на кат. парцели бр.2669/3 КО Заовине, власник Мандић Горан из Бајине Баште, Заовине бб,
10. Мишљење на захтев за сагласност за озакоњење изграђеног објекта бр.1 и помоћног објекта бр.2 на кат. парцели бр.437/3 КО Заовине, власник Јовановић Грозда из Бајине Баште, Заовине 29,
11. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.627/1 КО Коњска Река, подносилаца захтева: Кнежевић Радивој из Лознице, Будимировић Чедомир из Бајине Баште и Гавриловић Миладин из Лознице,
12. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног објекта на кат. парцели бр. 799/4 КО Коњска Река, власник Јелисавчић Љубодраг из Ужица,
13. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног викенд објекта на кат. парцели бр.20/5 КО Коњска Река, власник Милекић Зоран из Новог Сада,
14. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног објекта бр.2 на кат. парцели бр.510/1 КО Коњска Река, власник Петровић Миломир из Лазаревца, ул. Коњска Река бр.86А,
15. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног објекта на кат. парцели бр.506/10 КО Коњска Река, власник Младенка Хеџкер из Лазаревца,
16. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на катастарској парцели бр.407 КО Коњска Река на подручју Националног парка Тара, власник Цаха Мирјана, ул. Првомајски булевар бр.12, Сомбор,

17. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђених објекта бр.1 и бр. 2 на кат. парцели бр.1921/4 КО Мала Река, власник Ерић Миленко, Бајина Башта, ул. Павла Борозана бр.51,
18. Мишљење на захтев за озакоњење стамбеног објекта бр.2 на кат. парцели бр.955/1 КО Перућац, власник Злопорубовић Божидарка из Перућца, Бајина Башта,
19. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.1009/6 КО Перућац, власник Симеуновић Радојка, Бајина Башта, ул. Хајдук Вељка бр.12,
20. Мишљење на захтев за озакоњење стамбеног објекта бр.2 на кат. парцели бр.1210/3 КО Растиште, власник Лазић Миролуб из Обреновца, Кртинска,
21. Мишљење на захтев за озакоњење стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.1210/3 КО Растиште, власник Недић Миодраг из Обреновца, Звечка,
22. Мишљење на захтев за озакоњење изграђеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.1509/1 КО Растиште, сувласника Ордагић Стевана из Бајине Баште, Растиште 209 и Антонијевић Светлане из Бајине Баште, ул. Евелина Хаверфилд 19,
23. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта (објекат бр.1) на кат. парцели бр.1518/3 КО Рача, власник Петровић Пантелија из Београда,
24. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.4140/120 К.О. Солотуша, подносиоц захтева Алексић Радиша из Бајине Баште, ул. Миленка Топаловића бр. 97,
25. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђеног стамбеног објекта на кат. парцели бр.4138/9 К.О. Солотуша, подносиоца захтева Закић Дана, Ресник – Београд, ул. Едварда Грига бр. 1/2,
26. Мишљење на захтев за озакоњење незаконито изграђених објеката у оквиру пољопривредног газдинства на катастарској парцели бр.4182/1 КО Солотуша у Бајиној Башти, власник Миленко Митровић, Видиковачки венац бр.41, Београд,
27. Мишљење на захтев за сагласност за озакоњење изграђеног породично-стамбеног објекта бр.1 на кат. парцели бр.1776/2 КО Рача, власник Радовановић Радојка из Раче, Бајина Башта,
28. Мишљење на захтев за озакоњење стамбеног објекта изграђеног на делу кат.парцеле бр. 977/4 КО Коњска Река, подносиоц захтева Кремић Петар из Ужица.

1.2.3. Издата мишљења у вези промене културе земљишта

1. Мишљење за промену културе и класе земљишта на катастарским парцелама бр. 1263/1 и 1263/2 КО Заовине, подносиоца захтева: Раде Печеничић, Заовине, Бајина Башта,
2. Мишљење на захтев за сагласност за промену културе и класе земљишта на катастарској парцели бр. 2632/1 КО Заовине, подносиоца захтева: Марић Биљана, Шпанских бораца 1, Бајина Башта,
3. Мишљење за промену културе и класе земљишта на катастарској парцели бр. 3534/12 КО Растиште, подносиоца захтева Иван Гађа, Растиште 34 Б, 31256 Перућац,
4. Мишљење на захтев за сагласност за промену начина коришћења културе и класе земљишта на катастарској парцели бр.718/2 КО Растиште, подносиоца захтева: Ђорђевић Никола, ул. Петра Коњовића бр. 12Л/4/27, Београд,
5. Мишљење за промену културе и класе земљишта на катастарској парцели бр. 860/3 КО Коњска Река, подносиоца захтева: Стојковић Мирослав, Ул. Драгољуба Бешлића бр.32, Бајина Башта.

1.2.4. Издата мишљења у вези осталих инвестиција и активности

1. Мишљење ЈП „Национални парк Тара“ на захтев за сагласност за реконструкцију и доградњу видиковца Капија Подриња на катастарској парцели број 2472/2 КО Овчиња,
2. Одговор на захтев за одобрење коришћења каменог материјала на катастарским парцелама бр. 4369/2, 4386, 4383 и 4387/1 КО Солотуша, власник Вилотић Оливер, ул. Светосавска 137, Бајина Башта,
3. Мишљење ЈП „Национални парк Тара“ на захтев за достављање услова и података за израду Урбанистичког пројекта за изградњу магацина на делу кат.парцеле бр. 1396/2 КО Растипште,
4. Одговор по предмету број 011-00-1739/2021-04 од 27.01.2022.године, а по захтеву Ђорђа Протића, правног заступника Наташе Илић,
5. Одговор на понуду у вези продаје непокретности, на катастарској парцели број 1287/5 КО Бесеровина, Стаменић (Миладин) Горан, из Бајине Баште,
6. Мишљење ЈП „Национални парк Тара“ на захтев за сагласност ради прибављања грађевинске дозволе за изградњу инсталација јавног осветљења пута на потезу Џогази – Јеремичак на Тари на кат. парцели бр. 1773/7 КО Мала Река,
7. Мишљење ЈП „Национални парк Тара“ на захтев за постављање мобилних објеката на катастарској парцели бр. 1395/1 КО Заовине, подносилац захтева Пољопривредно газдинство Иван Рашић, ул. Матице српске бр.66/52, 11000 Београд,
8. Мишљење на захтев за сагласност за обнављање делатности узгоја рибе на језеру Заовине у Националном парку „Тара“,
9. Мишљење ЈП „Национални парк Тара“ на захтев за сагласност за извођење радова на постављању јавне уличне расвете на деловима кат. парцела бр. 1772 и 1544/1 КО Рача, на којима је имаоц права ЈП „Национални парк Тара“, Бајина Башта.
10. Мишљење ЈП „Национални парк Тара“ на захтев за сагласност за извођење радова на постављању линијског електровода на деловима кат. парцела бр. 1994/1 и 1994/2 КО Рача, на којима је имаоц права ЈП „Национални парк Тара“, Бајина Башта.
11. Сагласност за одржавање ауто трке на брдским стазама „ТАРА 2022“ дата „Спортски ауто и картинг савез Србије“,
12. Сагласност за организовање авантуристичке трке са препрекама „Tribal1on The Ancient Legасу“ Фитнес центар „NO. 1 Gym“ Бајина Башта,
13. Сагласност за извођење наставе у природи у оквиру предмета „Активности у природи“ Факултет за спорт и физичко образовање Универзитета у Београду,
14. Сагласност за снимање дугометражног играног филма и телевизијске серије „Олуја-„OMEGA PRODUCTION“, Београд,
15. Сагласност за снимање филма „Изолација“, Продукцијска кућа „Викторија Филм“, Курсулина 20, Београд.

1.3. Озакоњење објеката

Настављена је активност на озакоњењу сопствених објеката, изграђених у ранијим периодима (пет објеката на Предовом Крсту, два објекта на Омару, објекат на Батури, један објекат у Шљивовици, један објекат на Калуђерским Барама и један објекат на Митровцу).

Процедура озакоњења у потпуности је завршена за два објекта, објекат у Рачанској Шљивовици и објекат „Вила Милица“ на Калуђерским Барама. За остале објекте у 2022.години, по захтеву Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, вршене су допуне документације (израда геодетских извештаја и подношење пореских пријава у

складу са утврђеним стањем), тако да је комплетна документација надлежном министарству достављена.

2. ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

2.1. Активности на заштити и одржавању природних и радом створених вредности

Приоритетне активности на чувању и заштити подручја, односиле су се на редовну контролу активности у парку у складу са Правилником о унутрашњем реду, контролу промета дрвних сортимената, контролу изношења смећа са простора парка, попису објеката за примену накнада, контролу градње путева, коришћења камена, контроли снимања филмова, контрола одржавања спортских и туристичких манифестација.

У извештајном периоду, спроведено је више акција чишћења дивљих депонија, чишћења језера Перућац са туристичком организацијом, чишћење дивљих депонија са студентима Шумарског факултета, Предов Крст, видиковац Бањска стена, Солотуша и Калуђерске Баре. Контролисано је и одржавање спортско туристичких манифестација, одржана је крос трка „Трибалион“, трка се одвијала у складу са добијеним решењем о условима заштите природе. Контролисане су све активности око снимања филмова и видео записа. Посебна активност била је снимања филмова „Олуја“, снимање се одвијало у складу са добијеним решењем о условима заштите природе.

Посебан проблем стварали су квадови, вршена је контрола употребе квадова, обележавани су путеви и стазе на којима је забрањена употреба квадова. Поднета је једна прекршајна пријава за кретање квадова у првом степену заштите и две прекршајне пријаве за недозвољени боравак посетилаца у првом степену заштите (Топла пећ).

Редовно је вршена контрола градње објеката и постављања сплавова на језеру Перућац, писани су записници о бесправној градњи и прослеђени су републичкој и општинској грађевинској инспекцији. У месецу јуну, спроведена је заједничка контрола са републичким грађевинским инспектором, републичким и општинском комуналним инспекцијом око нелегално постављених привремених објеката поред језера Заовине. Извршена је заједничка контрола са републичким инспекторима заштите животне средине у вези пријаве коришћења камена и у вези пријаве за неадекватан шумски ред. Републички инспектор за заштиту животне средине, у септембру и новембру, извршио је редовни самостални инспекцијски надзор над радом и планским документима. Дана, 21 децембра, одржан је састанак инспектора заштите животне средине са чуварском службом у вези сачињавања записника на терену и актуелним проблемима у парку.

У извештајном периоду била су два пожара у засеоку Јеличићи, у Заовинама, изгорео је приватни објект и пожар у привтној шуми, у Доњим Јелисавчићима, у Заовинама, изазван људским фактором.

У извештајном периоду, организована је превентивна заштита од пожара, противпожарна дежурства, дељени летци о заштити од пожара, учешће на радионици из противпожарне заштите. Дана, 1. септембра 2022. године, у Бајиној Башти одржана је завршна конференција у оквиру ИПА пројекта „Унапређење управљања заштитом од пожара у прекограничном подручју БиХ и Србије“, у оквиру кога су добијена два специјализована возила за гашење пожара.

Вршена је контрола исправности преносних противпожарних апарата у објектима и моторним возилима, класе S и CO₂, као и провера исправности хидраната и вештачких

водозахвата, извршена је од стране овлашћене организације која издаје сертификат о исправности, у месецу априлу и октобру. Поред тога, пре пожарне сезоне је извршена контрола резервоара у функцији водоснабдевања у случаја избијања шумског пожара. Резервоари за воду се налазе на Предовом Крсту, видиковац Биљешка стена и на Великом крају. Извршена је набавка опреме и повезивање система комуникације на заштити од пожара, коришћења су средства субвенције.

Вршена је и превентивна заштита од пожара кроз информисање и едукацију локалног становништва и посетилаца Националног парка Тара, израда информативних табли и пропагандног материјала о забрани употребе отвореног пламена у Националном парку, као и њихово постављање на терену, оглашавање у локалним медијима. Такође, спроведена су и противпожарна дежурства.

У извештајном периоду, чувари Националног парка Тара, сачинили су 10 записника о бесправној градњи и о томе обавестили републичку грађевинску и општинску грађевинску инспекцију. Републички грађевински инспектор је поступио по достављеним записницима, изашао на терен заједно са чуварима, сачинио записнике и након тога доносио или су у току израда решења о рушењу. Општински грађевински инспектор, по достављеним решењима није поступао, тако да је предузеће поднело кривичне пријаве по наведеним предметима.

Укупно донето 5 кривичних пријава због бесправне градње и 5 прекршајних пријава због недозвољеног кретања квадова и недозвољеног одлагања отпада. Републички грађевински инспектор, донео је два решења о рушењу и за три предмета, у току је доношење решења о рушењу. У извештајном периоду, републички грађевински инспектор био је у редовној контроли 13 пута око градње и републички инспектор заштите животне средине 4 пута (коришћење камена, пријава шумски ред, по записнику чувара).

2.2. Активности на праћењу и унапређењу стања природних и радом створених вредности

2.2.1. Праћење стања природних вредности

Праћење стања природних вредности реализоваће се кроз редовне активности на процени стања строго заштићених врста и станишта.

а) Праћење станишта оморице

Праћење станишта, мониторинг се вршио према већ установљеној процедури, који подразумева: обилазак свих станишта оморице, увид у поцесе сушења и обнављања, на четири огледна поља (Црвене Стене , Љути брег, Било , Црвени поток). Током 2022. године је вршено праћење стања Панчићеве оморице на више начина.

По постављеним критеријумима вршило се осматрање на три постављена огледна поља у резерватима Љути Брег, Било, Црвене стене. Параметри који се посматрају и уносе у базу података су у складу са следећом методологијом: *пречник у цм ; висина у м статус стабла; степен дефолијације* – одређује се на основу табеле "Класе дефолијације према UN/ECE I EU класификацији" *деколоризација* – одређује се, такође, из табеле преузете из поменуте публикације, табела "Класе деколоризације према UN/ECE I EU класификацији" *величина крошње , плодоношење ; сушење; напомена – оштећења, болести и друга запажања.*

У сарадњи ЈП НП „Тара” и Института за шумарство у 2022.години спроведене су

активности на утврђивању садржаја макро и микроелемената у асимилационим органима Панчићеве оморике (*Picea omorika* (Pančić) Purk.).

б) Мониторинг ливадских и влажних типова станишта

На подручју парка спроведно је постављање и идентификација оквира за праћење типова станишта из категорије отворених типова станишта : Ц Травната станишта , Д2 Сипари, Д3 Суве стене и клифови, Д5 Влажне стене и клифови, Е Мочваре и тресаве, пошто се у овим категоријама налазе приоритетна станишта за заштиту на подручју наше земље, а такође и у склопу европске мреже НАТУРА 2000.

У 2022.години праћено је стање претходно мапираних станишта значајних за очување на подручју села Растишта из категорије Ц , Травне формације и Д Суве косине и одсеци од растреситог материјала. Праћено је стање станишта из категорија Станишта су геореференцирана, фотографисана и одређене су доминантне и карактеристичне врсте. Сви подаци су верификовани у складу са Протоколима и стандардима за сакупљање.

Урађен је приручник о стаништима Националног парка Тара, наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине.

в) Мониторинг флоре

Праћење флоре вршено је се кроз праћење кључних врста биљака за Тару. Током протеклих година, успостављени су оквири и дате смернице за праћење одређеног броја врста. То су пре свега строго заштићене врсте и ендемичне врсте.

У склопу мониторинга флоре спроведено је више активности, акценат је стављен на праћење стања строго заштићених врста орхидеја, божури, ендемичне врсте, маховине. Посебно се издвајају активности на активној заштити врсте српска режуха.

Мониторинг ендемичних и строго заштићених врста флоре

Ендемичне врсте праћене у 2022.години су: *Aquilegia nickolicii*, *Centaurea derventana*, *Iris reichenbachii* var. *bosniaca*, *Edraianthus jugoslavicus*. Николићева кандилка и дervентански различак су посебно угрожене врсте због саме позиције њихових станишта. Бројност ових врста је у 2022. без промене у односу на претходну годину.

Праћено је стање врста *Iris sibirica*, *Taxus baccata*, као и заштићених врста божура и унето у базе предузећа.

Праћење строго заштићених врста орхидеја

Током 2022.године, праћено је стање следећих врста орхидеја која насељавају различите типове станишта на подручју Националног парка Тара:

- *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch
- *Dactylorhiza saccifera* (Brongn.) Soó subsp. *saccifera*
- *Dactylorhiza sambucina* (L.) Soó
- *Epipactis helleborine* (L.) Crantz subsp. *helleborine*
- *Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.
- *Epipactis palustris* (L.) Crantz
- *Epipactis purpurata* Sm.

- *Goodyera repens* (L.) R. Br.
- *Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br.
- *Neottia nidus-avis* (L.) Rich.
- *Neottia ovata* (L.) Bluff & Fingerh.
- *Platanthera bifolia* (L.) Rich.
- *Traunsteinera globosa* (L.) Rchb.
- *Spiranthe spiralis*(L.)Chevall
- *Himantoglossum calcaratum*(Beck) Schltr

Обезбеђен је и фотографски материјал сваког таксона (фотографија целе биљке и детаља биљке) и станишта на коме је таксон регистрован.

Међу констатованим орхидејама, истиче се врста *Epipactis purpurata* Sm. која је први пут регистрована на локалитетима Гребен и Растиште (Андрићи). Ова орхидеја је 2010. године први пут регистрована у Србији (на планини Маљен), а на подручју Националног парка Тара је први пут пронађена 2016. године на следећим локалитетима: Митровац, Тисово брдо – Барски до, Николићи (Рељин врх), Камено брдо – Старе куће, Кичељ – Камено брдо, Кичељ – Старе куће.

Значајни резултати се односе на бореалну врсту *Goodyera repens* (L.) R. Br. Њено присуство је потврђено на локалитету Црвени поток, на микростаништу у близини шумске стазе, у непосредној близини Тепих ливаде. Услед притиска посетиоца, популација је угрожена и њена бројност је опала у односу на 2016.годину када је праћено њено стање на овом локалитету.

У оквиру активности мониторинга орхидеја, израђена је и монографија о орхидејама са разматрањем њихове угрожености и предлозима заштите. Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине, у износу од 200.000,00 динара.

Мониторинг популација врста божура *Paeonia officinalis* и *Paeonia mascula*

Као и претходне године, праћене су и популације врста божура. Бележене су карактеристике популација на подручју Божурне, Орловог виса, Козле и Пожара у Растишту, као и у Заовинама на потезу Тетеребице, Рујевица, Паска. Значајан број јединки се бележи и даље на појединим локалитетима и до 500 јединки врсте *Paeonia officinalis*. Известан део популација на Паску је био погођен пожаром, мада је присуство божура регистровано и на подручју некад опожарених површина у Заовинама. Међутим, није сасвим поуздана идентификација врста божура на Тари, услед неслагања литерарних података са каснијим ревизијама хербарског материјала примерака божура са Таре. Свих 5 врста божура у Србији су строго заштићени и представљају природну реткост која се мора пратити.

Мониторинг маховина тресетница

Мониторинг маховина тресетница је спроведен је у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда. Током 2022.године спроведене су следеће активности :

- вршен је сезонски мониторинг тресетница у резервату Црвени поток у оквиру Националног парка Тара.
- урађен је и пилот-трансфер тресетница у циљу њиховог умножавања односно успостављања нових субпопулација.

Утврђено је лоше стање репрезентативних праћених популација, које преживљавају у

субоптималним условима и документована стагнација или опдање популација се и даље наставља. Маховина *Sphagnum capillifolium* var. *rubellum* (syn. *Sphagnum rubellum*), у 2022 години, није костатована иако је популација била под надзором низ година уназад. Заправо на месту где је расла више нема ознаке ПОП1, а место је покривено дрвном масом, која је највероватније настала од последица ветролома и ветроизвала. Велико ремећење микростаништа, дужи периоди суше, нажалост наводе да постоји могућност да је ова врста ишчезла из резервата Црвени поток. Постоји реална опасност да је од познатих 8 врста констатованих почетком 20. века у резервату Црвени поток остало свега 4 врсте тресетница.

Мониторингом је утврђен низ морфолошких доказа о утицају суше, Сунчеве радијације и недостатка воде. Маховине су потиснуте и прерасле васкуларном мезофилном вегетацијом и временом у потпуности елиминисани, мезофилна и нешумска вегетација се јако шири на малом подручју резервата Црвени поток.

У току 2022. урађени су трансфери бусенова тресетница непосредно око резервата на микростаништима за која сматрамо да су највлажнија или су била највлажнија током летње вегетационе сезоне. Укупно је у оквиру овог пилот пројекта урађен је трансфер 20 субпопулација тресетница, 10 од *Sphagnum palustre* и 10 од *Sphagnum girgensohnii*. Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине.

Ревитализација популације српске режухе

Посебна активност у оквиру праћења стања флоре је и активност на заштити и унапређењу ендемичне и реликтне врсте српска режуха *Cardamine serbica* Pancic. Станиште српске режухе у Перућцу, заправо, представља завршни део мањег сипара у зарастању, као последица природне сукцесије која је на овом локалитету у току.

Теренска истраживања популација врсте *C. serbica* обављена су у више наврата од маја до новембра 2022. године. Обухватила су:

- праћење стања популације (пребројавање индивидуа у вегетативној и репродуктивној фази, процена броја плодова са приметним семенима);
- претраживање потенцијалних станишта врсте у оквиру НП Тара, пре свега око језера Перућац и у кањону реке Дервенте;
- отварање јединог станишта врсте у Србији, укључујући уклањање компетитивних биљних врста;
- сакупљање материјала за молекуларне анализе
- сакупљање семена ради чувања у банци семена и узгајање у ex-situ условима у Институту за ботанику у Ботаничкој башти „Јевремовац“ Биолошког факултета Универзитета у Београду;
- појачавање популације у Перућцу индивидуама које су узгојене у ex-situ условима,
- транслोकацију индивидуа изниклих поред асфалтног пута у више делове постојеће популације;
- реинтродикцију у кањон Дервенте за који постоје литературни и хербаријумски подаци да је српска режуха тамо била присутна;
- бележење временских прилика на станишту коришћењем уређаја за бележење температуре и влажности ваздуха.

Праћење стања популације и маркирање индивидуа обављено је у свим фазама вегетативног циклуса врсте *C. serbica*, уз бележење микроклиматски услова на локалитету Перућац. На почетку сезоне, у мају и јуну, на станишту у Перућцу, забележено је око 40 цветајућих и најмање још толико нецветајућих јединки. Знатан број цветајућих индивидуа појавио се уз пут, проширујући површину коју врста заузима на овом локалитету са

прошлогодишњих 35 m² на овогодишњих 53 m².

Узгајање *C. serbica* у ex situ условима

Део семена сакупљених претходних година на локалитету Перућац искоришћен је за узгајање српске режухе у ex situ условима. Семена су исклијавана у два наврата.

На основу Решења број 353-02-01514/2022-04, Министарства заштите животне средине Републике Србије, ове године почело се и са појачавањем популације и транслокацијом јединки у клисури Дервенте на две локације које одговарају природном станишту, једном које је на самом почетку клисуре и другом које је на једном од сипара унутар клисуре. Укупно 30 јединки добијених у ex situ условима из аутохтоног семенског материјала из популације у Перућцу, посађено је током новембра месеца 2022.године. Све посађене јединке су маркиране. Успешност ове транслокације пратиће се током 2023.године.

Чишћење станишта српске режухе на локалитету Перућац.

Узгајање *C. serbica* у ex situ условима

Део семена сакупљених претходних година на локалитету Перућац искоришћен је за узгајање српске режухе у ex situ условима. Семена су исклијавана у два наврата.

Део биљака добијених исклијавањем семена у ex situ условима у Институту за ботанику и Ботаничкој башти „Јевремовац“ Биолошког факултета Универзитета у Београду.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине.

г) Мониторинг гљива

Мониторинг гљива је реализован у сарадњи са Природно-математичким факултетом - ПМФ у Новом Саду, преко ПроФунги Лабораторије Департмана за Биологију и екологију - ДБЕ као и Гљиварског друштва Нови Сад .

Током истраживања која су извршена у јуну, септембру и октобру 2022. године забележено је укупно 1004 налаза и 266 врсте гљива, од којих се 10 налази на списку Заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (*Boletus edulis*, *Boletus reticulatus*, *Cantharellus cibarius*, *Craterellus cornucopioides*, *Hydnum repandum*, *Lactarius deliciosus*, *Lactarius deterrimus*, *Lactarius salmonicolor*, *Marasmius oreades*, *Russula cyanoxantha*), док су 3 врсте (*Hericium alpestre*, *Hericium coralloides*, *Psilocybe serbica*) на списку Строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине.

д) Мониторинг фауне

Мониторинг фауне сисара

Мониторинг фауне вршио се у оквиру више активности: путем инфрацрвене детекције, маркирање, сателитског праћења активности јединки мрког медведа.

Праћење фауне инфрацрвеним камерама врши се у оквиру постављене мреже камера, укупно је постављено 18 камера. Камере су постављане у оквиру квадрата 3х3км. Циљна врста праћења је мрки медвед. Поред мрког медведа камере бележе активност низа других врста. Више камера је постављено на самим хранилиштима пошто је ту већа концентрација животиња. Камере које су на хранилиштима подешене су да раде у режиму видео записа трајања 30 или са паузама од 10 секунди између 2 снимања. Камере на хранилишта на теже доступним локацијама подешене су на слике са паузом између две слике од 10 секунди.

Врсте забележене инфрацрвеном детекцијом 2022.година

Локалитет	Забележена врста
Звезда	<i>Ursus arctos</i> , <i>Felis silvestris</i> , <i>Sus scrofa</i> , <i>Vulpes vulpes</i> , <i>Capreolus capreolus</i> , <i>puh</i> , <i>Tetrastes bonasia</i> , <i>Turdus merula</i>
Било	<i>Ursus arctos</i> , <i>Martes sp.</i> , <i>Meles meles</i> , <i>Capreolus capreolus</i> ,
Сува глава	<i>Ursus arctos</i> , <i>Canis lupus</i> , <i>Cervus elaphus</i> , <i>Sus scrofa</i> , <i>Vulpes vulpes</i> , <i>Capreolus capreolus</i>
Ласната глава	<i>Ursus arctos</i> , <i>Canis lupus</i> , <i>Canis aureus</i> , <i>Sus scrofa</i> , <i>Meles meles</i> , <i>Vulpes vulpes</i> , <i>Martes sp</i> , <i>Capreolus capreolus</i> , <i>Buteo buteo</i> , <i>Dendrocopos major</i> , <i>Pyrrhula pyrrhula</i> , <i>Corvus corax</i> , <i>Columba palumbus</i> , <i>Garrulus glandarius</i> , <i>Turdus</i>

Шљивовица2	merula, Turdus sp Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Parus sp, Corvus corax,
Шљивовица3	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus
Маказе1	Ursus arctos, Canis lupus(!?), Vulpes vulpes, Corvus corax
Мрка коса	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Tetrastes bonasia, Turdus sp .
Гаревине	Ursus arctos, Felis silvestris, Cervus elaphus, Sus scrofa, Capreolus capreolus, Lepus europaeus,
Кошаре	Ursus arctos, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Rupicapra rupicapra, Martes.sp , Lepus europeus
Горица гребен	Ursus arctos, Canis lupus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Martes sp, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Tetrastes bonasia, Buteo buteo, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Garrulus glandarius, Columba palumbus, Corvus corax, Anthus sp, Turdus merula, Turdus sp .
Горица локвица	Ursus arctos, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus,
Горушице1	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Garrulus glandarius, Corvus corax, Columba palumbus
Горушице2	Ursus arctos, Canis lupus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Martes sp, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Tetrastes bonasia, Buteo buteo, sova!?, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Garrulus glandarius, Columba palumbus, Corvus corax, Anthus sp, Turdus merula, Turdus sp.
Јагошница1	Canis lupus?!, Felis silvestris, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Lepus europaeus, Sciurus vulgaris, Picus viridis, Pyrrhula pyrrhula, Corvus corax, Fringilla coelebs,

	Garrulus glandarius, Parus major, Turdus merula, Turdus sp (drozd), Columba palumbus,
Долови	Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Martes sp, Vulpes vulpes
Козји рид	Canis lupus, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Turdus merula

Мониторинг фауне инфрацрвном детекцијом

Праћење фауне инфрацрвеним камерама врши се у оквиру постављене мреже. Циљна врста праћења је мрки медвед.

Праћење мрког медведа обележавањем ГПС-ГСМ огрлицом

Мрки медвед, Александар, који је ухваћен и обележен у 2021.години праћен је и током 2022.године. Александар је прва јединка на нашим просторима која је обележена огрлицом која је имала камеру и бележила је снимке из његовог свакодневног живота. Огрлица и маркирање је обезбеђено кроз пројекат „Тајни живот медведа“ који је финансирала компанија „Телеком Србија“. Медвед Александар који је уједно и највећи и најстарији обележени медвед, усепо је да збаци огрлицу са себе. Ипак, камера је снимила кретање јединке медведа, што је од значаја за познавање живота ове врсте.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине.

Кретање медведа Александра.

Мониторинг птица

Мониторинг птица је вишегодишња активност. Циљ мониторинга фауне птица је мапирање гнездећих територија и праћење сеобе птица. У сарадњи са Природњачким музејом Србије примењено је више метода мониторинга: цензус у тачки, прстеновање, праћење помоћу уређаја за бележење звукова. Спровођена су у различито доба дана или ноћи у зависности од специфичности мапирања односно животних навика пре свега циљних група птица.

На подручју Националног парка Тара и током 2022. године спроведена је активност праћења стања фауне птица. Циљ мониторинга фауне птица је мапирање гнездећих територија и праћење сеобе птица. У сарадњи са Природњачким музејом Србије примењено је више метода мониторинга: цензус у тачки, прстеновање, праћење помоћу уређаја за бележење звукова. Спровођена су у различито доба дана или ноћи у зависности од специфичности мапирања односно животних навика пре свега циљних група птица.

Мониторинг дневних лептира

Теренска истраживања фауне дневних лептира у 2022. години спроведена су у сарадњи са организацијом „Хабипрот“Нови Сад. Прикупљено је 2278 геореференцираних података и потврђено је присуство 126 различитих врста дневних лептира у различитим развојним стадијумима (имаго, гусеница или јаје).

Распоређено по фамилијама: једрилице – Papilionidae (4), скелари - Hesperidae(15), белци - Pieridae (11), пиргавци - Riodinidae (1), плавци – Lycaenidae (37) и шаренци - Nymphalidae (58). Забележене су врсте из свих шест европских породица дневних лептира. Значајно је издвојити пет врста које су наведене на Анексима II и/или IV Директиве о стаништима Европске Уније: Parnassius apollo, Parnassius mnemosyne, Phengaris arion (Анекс IV), Euphydryas aurinia (Анекс II) и E. maturna (Анекси II/IV).

Значајна је и *Carcharodus floccifera*, *Pyrgus sidae*, *Satyrrium w-album*, *Pseudophilotes vicrama*, *Coenonympha orientalis*, *Hipparchia volgensis*, *Limenitis populi*, *Nymphalis antiopa*, *Aricia anteros*, *Phengaris alcon*, *Boloria titania* и *Melitaea aurelia*.

Наведена активност суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине.

ђ) Мониторинг ловне и риболовне фауне

Ловна фауна

Активности на заштити ловне фауне спроводиле су се на основу Годишњег плана газдовања ловиштем за ловну 2022/2023. годину, усаглашеног са средњорочним планом-Ловном основом (2017-2027. година).

Управљање популацијама ловних врста дивљачи у 2022. години, првенствено се односио на утврђивање бројности стања дивљачи по врстама (дивокоза процена 380 јединки, срна - 560 јединки, дивља свиња - 100 јединки, вук - 16 јединки и лисица - 80 јединки), планирање развоја популације дивљачи у току ловне године, план набавке и утрошка хране и контрола популације кроз планирани одстрел.

Заштита неловних врста дивљачи (дивља мачка, куна белица, јазавац, сиви пух, лисица, веверица, мрки твор, сврака, голуб, јастреб, препелица, сива врана, дивља патка, велики корморан, сива чапља) одвијало се кроз активности у циљу спречавања узнемиравања јединки, уништавања станишта и противзаконитог коришћења.

Посебне мере заштите спровођене су на строго заштићеним врстама: мрки медвед, видра, јаребица камењарка и лештарка. Стање наведених врста је на оптиму, чак и нешто више од оптимума у неким периодима године (мрког медведа) обзиром на радијус кретања.

У календарској 2022 години одстрел по врстама реализован је наведеној табели:

Ред. број	Врста дивљачи	одстрел у ловној 2021-2022 год. - грла	Одстрел у 2022-2023 год. - грла	Одстрел у 2022 год. - грла	По полу М Ж
1	дивокоза	17	/	17	7/10
2	Дивља свиња	12	/	12	11 1
3	Срна	/	6	6	6 /
4	лисица	12	/	12	6 6

Из табеле се види да су популације гајених врста дивљачи стабилне што се тиче бројности. Одстрел код дивокозе и дивље свиње креће се до 75 % од планираног док је код срнеће дивљачи далеко мањи због недовољног интересовања ловаца.

У календарској 2022 години, ради прихране дивљачи, првенствено медведа и делимично дивље свиње изнешено је 5630 кг. угинуле домаће стоке и 2225 кг. кукуруза у зрну и клипу. Такође на солишта за све врсте дивљачи изнешено је 398 кг соли за дивљач.

У 2022 години, пријављене су штете на имовини власника у ловишту у 41 случајева и то у 30 случајева од дивљих свиња, у 7 случајева од медведа и у 4 случаја од срнеће дивљачи. Штете од дивљих свиња и срнеће дивљачи у износу од 290496 динара исплаћене су власницима имовине, а ради накнаде штете од медведа власницима је дато упуство и поступак накнаде штете од ресорног Министарства заштите животне средине.

У календарској години, 2022.години, укупно је одстрелено 17 дивокоза, срна 6, дивљих свиња -12 и лисица -12.

На Калуђерским Барама је 17.09. организован и „Сабор ловаца- Тара 2022“ у организацији ЛУ Соко и ЛУ Ужице а уз велику помоћ и ЈП НП Тара. У склопу сабора организован је лов на дивље свиње за већи број ловаца и одстрелене су две дивље свиње.

Крајем месеца септембар одржан је сајам „Лорист“ у Новом Саду где је учешће узео и НП Тара кроз поставку одређеног броја ловачких трофеја на изложби истих. Такође представници предузећа су присуствовали сајамској манифестацији.

Завршено је опремање контејнера – просторије за прихват и ветеринарски преглад меса одстрелене дивљачи, објект се налази у кругу радионице.

Поред редовних активности на обиласку и физичкој заштити ловишта, радници службе су били ангажовани на праћењу здравственог стања дивљих свиња у вези инструкције Управе за шуме која се односи на болест афричке куге свиња. Обиласком делова ловишта није примећено ни нађено ни једно угуло или оболело грло.

Риболова фауна

Риболовним водама Националног парка Тара, управљало се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2021 годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем “Националног парка Тара” за период 2013-2022.година.

Активности на праћењу стања риболовних вода одвијале су се кроз редовну контролу риболовних вода Националног парка Тара, на редовне обиласке свих риболовних вода и повремене дневне и ноћне патроле кањонским делом Перућачког језера.

Водостај у Заовљанском језеру, током свих месеци, био је нестабилан, јако низак опео је преко 35 -40 метара по вертикали. Водостај у Заовљанском језеру је најнижи у овој години, у јуну је кота нивоа воде око 50 метара испод максималног успора.

Водостај на Перућачком језеру такође, је варирао, повремено опадао 2-3 м. На осталим водотоцима и акумулацијама је водостај у оквирима просечно устаљених вредности без акцидентних ситуација. Од 15 јуна, након истека рока забрана риболова на сома, присуство риболоваца на води се повећао. Ипак, крајем месеца је дошло до јаког пораста температуре ваздуха, са неколико тропских дана, што је, такође, условило смањењу риболовног притиска.

Активности рибочуварске службе одвијале су се у оквиру редовних превентивних и програмских активности. Укупно је продато 438 годишњих дозвола, 20 седмодневне и 94 дневне дозволе за спортски риболов.

Урађен је Програм унапређења рибарског подручја (ПУРП) „Национални Парк Тара“ за период 2023 – 2032 године.

Урађен је извештај о коришћењу рибарског подручја за 2021. годину и достављен Министарству заштите животне средине и Агенцији за заштиту животне средине.

Извршен је инспекцијски надзор од стране републичких инспектора за рибарство:

1. Контрола уплате накнаде за проглашена рибарска подручја намењена за рекреативни риболов;
2. Обезбеђење и утрошак средстава намењених за финансирање заштите и одрживо коришћење рибљег фонда;
3. контрола Годишњег програма управљања рибарским подручјем.

У току инспекцијског надзора дефинисаног у налогу за инспекцијски надзор нису утврђене незаконитости, неправилности или недостаци у пословању службе за рибарство.

У складу са Правилником о обиму и садржини програма едукације рекреативних риболоваца, 23.09.2022. године на контролном пункту Националног парка Тара у Перућцу одржано је предавање - тематски састанак са риболовцима.

Цену дозвола за рекреативни риболов износила је 4500 динара за годишњу дозволу, 2000 динара за вишедневну (седмодневну) и 1000 динара за дневну дозволу. У току године издато је укупно 177 комада годишњих дозвола, 22 комада седмодневних и 112 комада дневних дозвола.

е) Мониторинг шума

Праћење процеса сушења шума

Активности на заштити шумских екосистема вршене су кроз праћење стања шума на постављеним огледним површинама. Посеба активност на заштити шума одвијала се кроз мониторинг инсеката односно сипаца поткорњака и њихово сузбијање применом феромонских клопки. За реализацију наведених активности извршена је набавка феромона за поткорњаке, набавка лепка и лепљивих плоча за мониторинг дефолијатора у листопадним шумама, набавка феромонских клопки за губара *Limantria dispar*.

Мониторинг шума од напада поткорњака сипаца, спроводио се на површини од 6229,8 ха, на надморским висинама од 900-1500 м. Третирана површина, односно површина на којима су постављене клопке је 5222 ха. У поступку јавне набавке, набављени су феромони у количини од 2300 комада за државне шуме и 100 комада за заштиту приватних шума. Постављено је укупно 930 клопки за праћење поткорњака у државним шумама и 50 комада клопки за мониторинг приватних шума.

За реализацију активности на заштити шума, добијена су средства из Буџетског фонда шума - Управа за шуме, у износу од 4.857.840,00 динара за државне шуме и приватне шуме, за набавку феромона и додатно ангажоване раднике на заштити шума. онстатовати умерено јак напад на читавој третираној површини. Укупно на подручју парка у државним шумама, ухваћено је 4 545.634 поткорњака, по врстама:

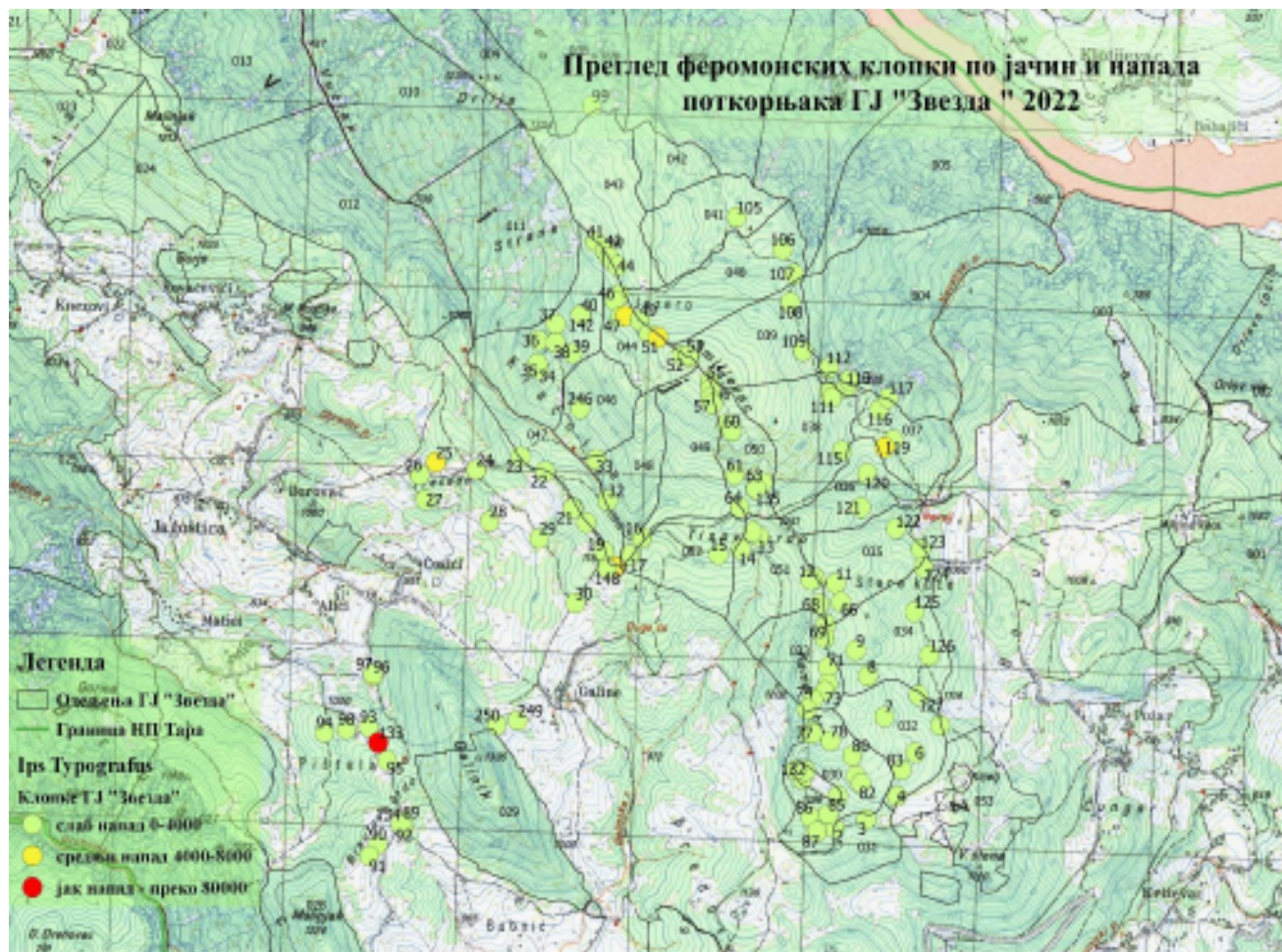
Врста поткорњака	Укупно ухваћених поткорњака
<i>Ips typographus</i>	1 245 575
<i>P. chalcographus</i>	3 224 888
<i>Pityokteines curvidens</i>	71 701
<i>Ips sexdentatus</i>	1 020
<i>T. lineatum</i>	2 450

У приватним шумама, укупно је ухваћено 582.600 сипаца, односно 550.000 јединки *Pityoganes chalcographus* и 32.600 јединки *Ips typographus*

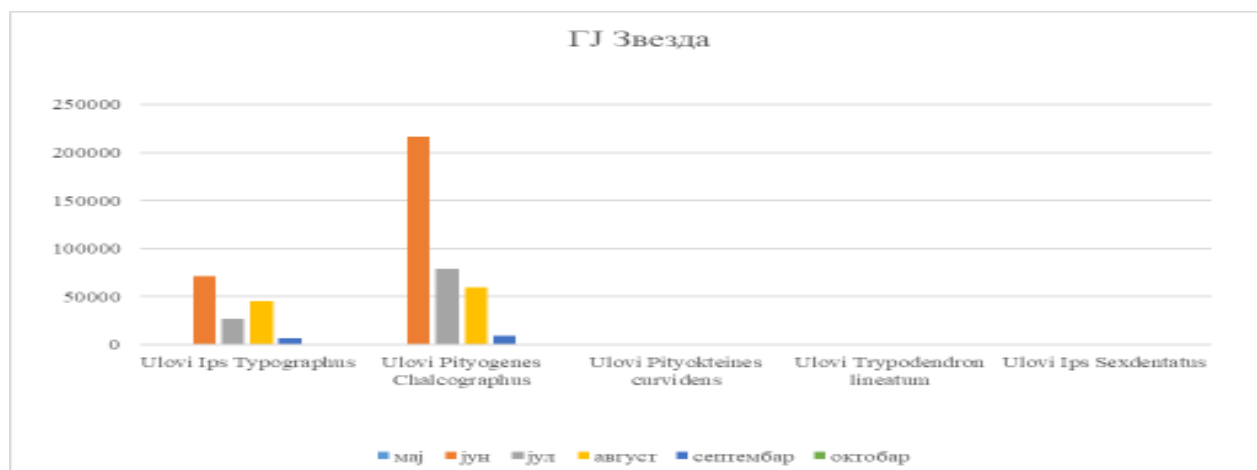
У складу са Законом о шумама, а за потребе укупног праћења стања шума у Србији, вршен је унос података у Базу, у складу са упутствима и препорукама Института за шумарство за праћење појединих штетних организама, болести и шумских пожара. Уношење се вршило континуирано, у складу са циклусима развића штетних организама, као и прикупљању као и за све штетне организме присутне на терену који се јављају у повећаној бројности или на површини и узрокују штете. Укупно је у базу унето 6692 записа.

Газдинска јединица „Звезда“

У ГЈ „Звезда“ јаки напади *Ips typographus* и *P. Chalcographus* су констатовани на локалитету „Пиштала“ клопка број 133, близу одељења (29-а). Јаки напади су констатовани на месту званом „Чекова кућа“, клопка број 145 одељење 47-а. Средњи напади су забележени у неколико клопки и то: број 25, (47-а), број клопке 48, 51 (44-а) , број клопке 119 (37-а), број клопке 146 (47-а) На осталим локацијама феромонских клопки у оквиру ГЈ „Звезда“ забележени су слаби напади смрчаних поткорњака.

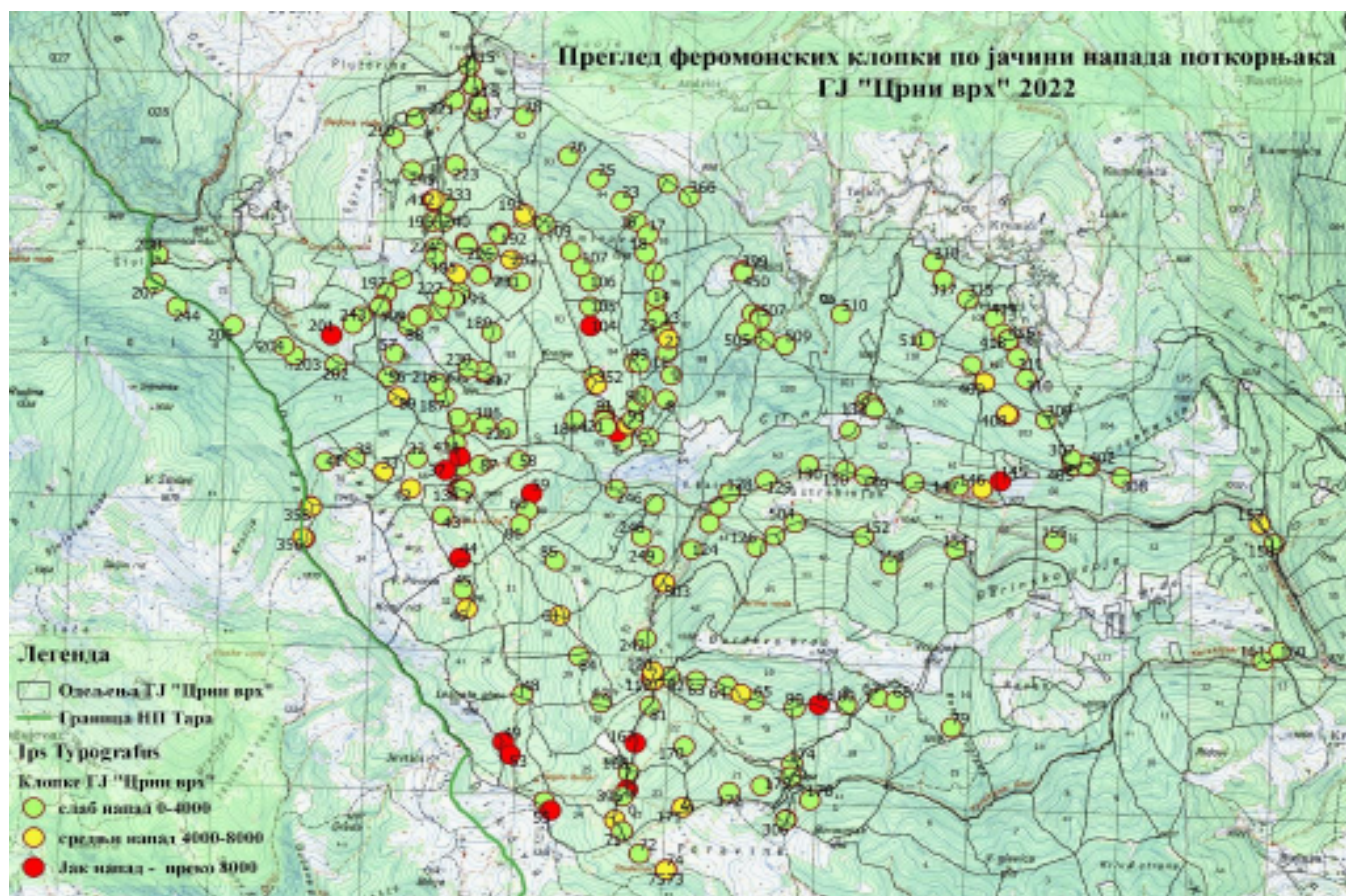

ГЈ Звезда	јун	јул	август	септембар
Улови <i>Ips typographus</i>	71311	27211	45554	6668
Улови <i>Pityogenes Chalcographus</i>	216315	78845	59750	9090
Улови <i>Pityokteines curvidens</i>	540	370	320	280
Улови <i>Trypodendron lineatum</i>	1180	220	420	600
Улови <i>Ips Sexdentatus</i>	0	0	0	0

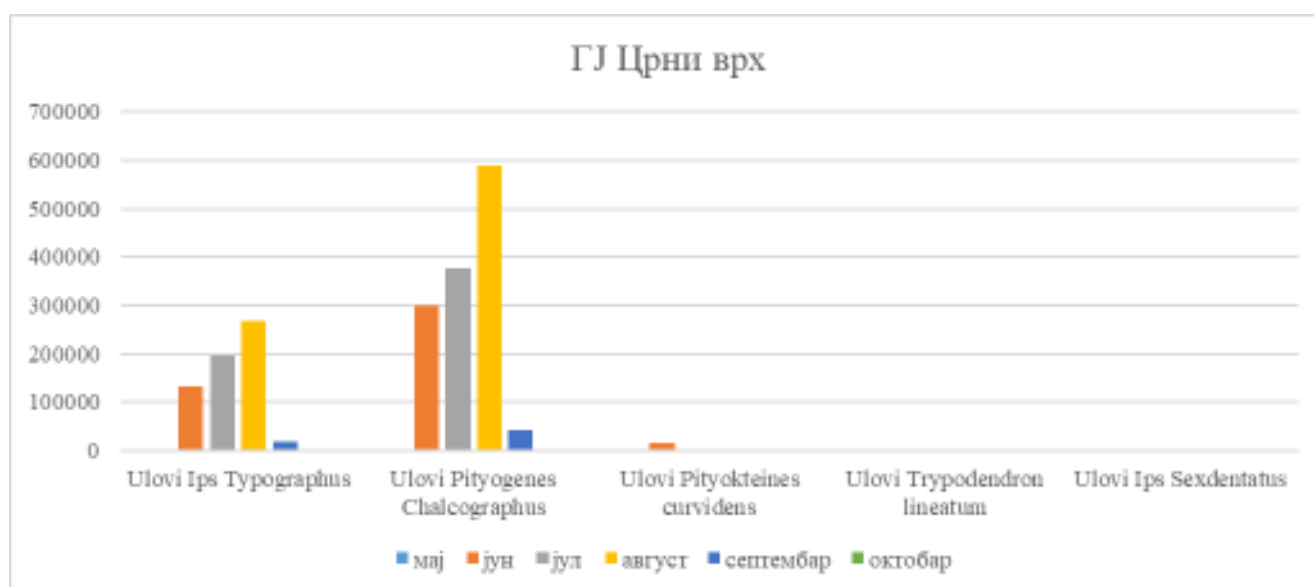
Газдинска јединица „Црни Врх“

У оквиру ГЈ „Црни Врх“ јаки напади *Ips typographus* и *P. chalcographus* су констатовани на локалитету „Билег“ одељење (60-а), Дикава“ (27-а), такође јаки напади *P. смрчних* поткорњака су констатовани на „Козуљи“, одељења 20-а, 22-а, „Капетанова вода“ одељење 37-а, 68-а, 69-а, „Сјенич“, одељење 65-а, 84-а, „Витмировац“, одељења 81-а.

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

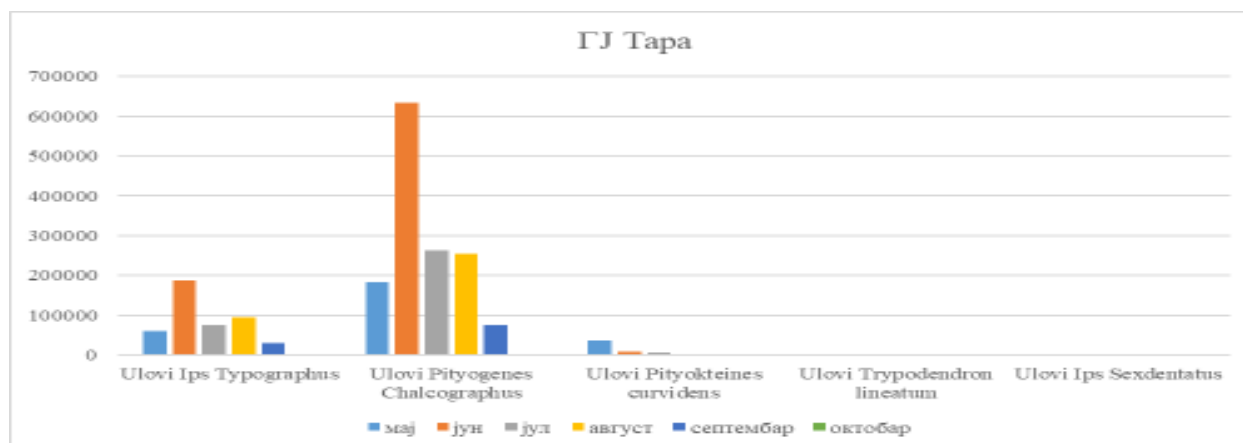
ГЈ Црни врх	јун	јул	август	септембар
Ulovi Ips Typographus	133276	195170	267874	17402
Ulovi Pityogenes Chalcographus	300230	376360	588490	42304
Ulovi Pityokteines curvidens	15615	1635	470	250
Ulovi Trypodendron lineatum	0	0	0	0
Ulovi Ips Sexdentatus	0	0	0	0

Газдинска јединица „Тара“

У оквиру ГЈ Тара нису констатовани јаки напади смрчаних поткорњака, само мањи број средњих напада поткорњака и остале клопке су бележиле слабе нападе ових штеточина.

ГЈ Тара	мај	јун	јул	август	септембар
Ulovi Ips Typographus	60878	187955	75322	93888	29316
Ulovi Pityogenes Chalcographus	183750	633313	263715	253720	75006
Ulovi Pityokteines curvidens	35700	8211	6140	1430	740
Ulovi Trypodendron lineatum	10	10	0	0	10
Ulovi Ips Sexdentatus	0	0	0	0	0

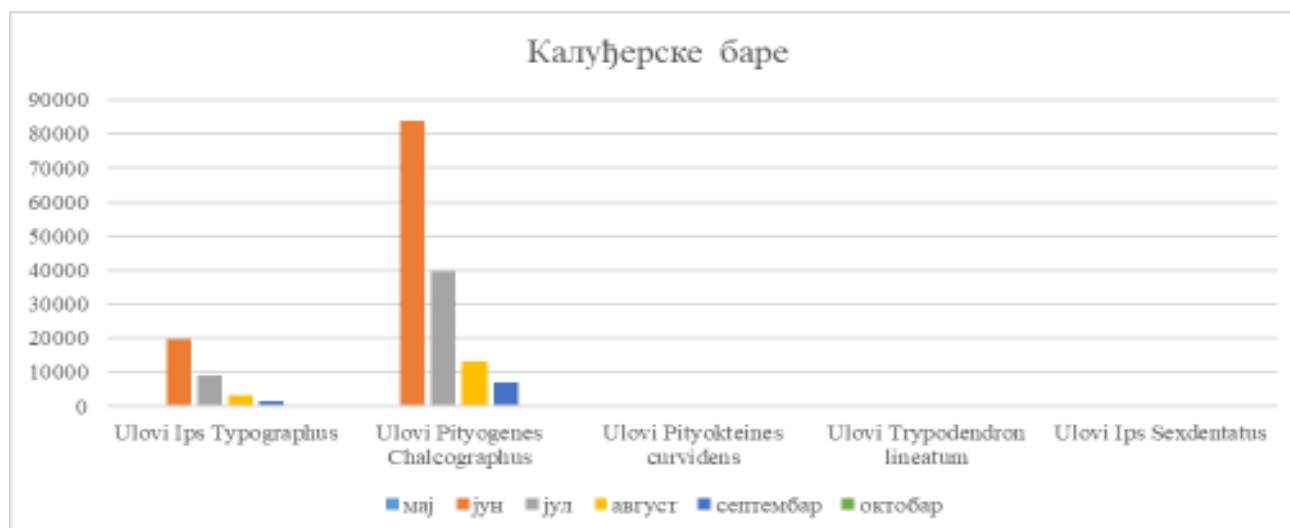

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

ГЈ Калуђерске Баре	јун	јул	август	септембар
Ulovi Ips Typographus	19640	9240	3208	1662
Ulovi Pityogenes Chalcographus	84000	39600	13320	7080
Ulovi Pityokteines curvidens	0	0	0	0
Ulovi Trypodendron lineatum	0	0	0	0
Ulovi Ips Sexdentatus	1000	0	0	20

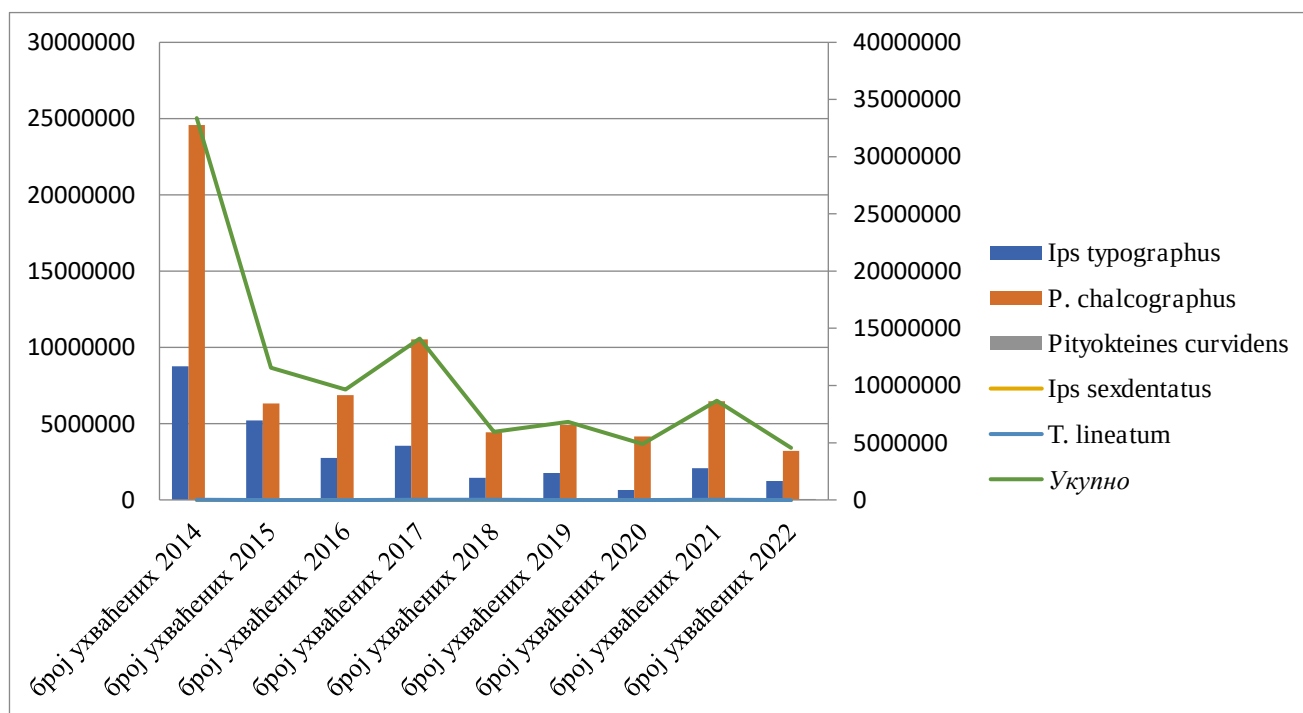
Газдинска јединица „Калуђерске Баре“

На Калуђерским Барама нису забележени јачи и средњи напади поткорњака.

Након мониторинга поткорњака у шумама Националног парка „Тара“ који се спроводио у периоду од маја до октобра 2022. године, може се закључити да је бројност популација поткорњака у нормалним границама.

Највећи улови смрчних поткорњака у клопкама су бележени у јуну и августу месецу, док се јелини поткорњаци веома слабо забележени у клопкама.

Нега и обнављање шума

Активности на нези и обнављању шума, подразумевале су неговање засада и пошумљених површина, као и сакупљање семена и производња садног материјала. Вршени су радови на поновном пошумљавању 166а одељењу „ГЈ „Тара“, у одељењима 30а и 32а у ГЈ”Звезда” и 9а у ГЈ “Заовине”.

На основу стручне процене и уroda семена, вршено је сакупљање репродуктивног материјала, сакупљено је 55кг семена јеле, 4,8 кг семена букве, 2,кг семена смрче и 300г семена оморице. Сакупљено семе се користи за производњу садница у расадницима, посејана је јела, оморица и буква. је 10382 садница у расаднику „Калуђерске баре“ и 3365 садница у расаднику „Луг“.

У расадницима, вршени су редовни радови на нези садног материјала ожиљавање садница, производња шумског садног материјала, као и продаја декоративног и шумског садног материјала из расадника „Луг“ у Бајиној Башти. Извршен је здравствени преглед и контрола производње у расадницима од стране Шумарског факултета, као и здравствени преглед семенских састојина од стране Института за шумарство.

Сprovedена је набавка и монтажа стакленика у расаднику „Луг“ за потребе контејнерске производње садног материјала, набавка стакленика финансирана је средствима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Планирање и уређивање шума

У извештајном периоду, извршене су допуне основе газдовања за газдинску јединицу „Звезда“, по примедбама Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и добијена је сагласност на основу.

У месецу априлу, започети су радови на премеру шума у газдинској јединици „Црни врх“, ангажовани су сопствени радници и услужна радња на таксацији шума. Радови су завршени и у децембру је усвојена Основа газдовања шумама за газдинску јединицу „Црни Врх“ за период 2023-2032.година.

Поред наведених активности, вршено је ажурирање електронске базе јавне својине корисника, ажурирање катастарских података и графичких приказа катастра, геодетско снимање и обележавање граница поседа.

Коришћење шума

Коришћење шума у целом периоду реализовало се отежано, због дугог зимског периода и отежаних услова на терену, реализација планова сеча је прва два квартала је каснила, касније динамика извршавања је била спора, извођачи радова су каснили, тек у задњем кварталу ситуација се побољшала и реализација ће бити потпуна.

Укупно је реализовано 50.477 м³ и то 32.990 м³ из редовних пребирних сеча, 3.541 м³ из сеча обнове, 1.335 м³ предходни принос, 1295 м³ ванредни принос и 11.316 м³ из случајног приноса (санитарне сече).

Извршена је дознака за 2023.годину, укупно је дозначено 39.912,00 м³ из пребирних сеча и 2352 м³ из сеча обнове.

Вршени су и стручни послови на газдовању приватним шумама у складу са Привременим програмом газдовања шумама сопственика за 2022.годину и планираним активностима за 2022.годину. У извештајном периоду, укупно је дозначено 19,259.76 м³, код 743 сопственика, укупна обрачуната накнада за коришћење шума је 2,748,395.00 динара.

Укупно је жигосано је и отпремњено 10,544.27 м³ код 606 шумовласника, када су и издате пропратнице. Укупна уплаћена накнада за коришћење шума је 2,476,246.00 динара.

Вршен је пријем захтева за дознаку стабала за сечу, сви захтеви су евидентирани и унесени у књиге планова и дознаке, вођен је електронски регистар власника шума.

Вршена је стална контрола стања шума у приватном власништву. Констатовано је 33 бесправних радњи, када су написани записници на лицу места. Републички шумарски инспектор је информисан о свим утврђеним незаконитим радњама у шумама у приватном власништву.

Рефундирана средства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, за стручно техничке послове у приватним шумама износила су 4.400.000,00 динара.

ж) Мониторинг климе

Континуирано су праћени подаци о ваздуху и детаљнији приказ биће приказан у Извештају о стању природних вредности.

Једна метеоролошка станица, типа “Davies Vantage Pro, налази се на Митровцу, на надморској висини од 1065 м, а друга на Предовом Крсту на надморској висини од 1090м. Недалеко од станице на Митровцу, постављена су и четири сензора за мерење температуре и

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

влажности земљишта, на два места са различитом микроклимом, на дубинама од 10 и 20 цм.

Месец са највишом средњом температуром ваздуха био је јул (24.1°C). Највиша температура ваздуха забележена је у јулу (32.4°C), најнижа забележена температура је -15.8 °C у јануару. Месец са највећом количином падавина био је април, са 62.2 мм.

Температура ваздуха у °C:

Месец у 2022. години	Средња макс. °C	Средња мин. °C	Средња темп. °C	Датум у месецу са макс. темп.	Макс.темп. у месецу °C	Датум у месецу са мин. темп.	Мин.тем. у месецу °C
1	-0.3	-6.7	-3.5	5	9.8	25	-15.8
2	3.4	-3.3	0.0	19	11.8	2	-8.6
3	4.1	-3.9	0.0	29	14.2	13	-12.1
4	10.8	1.2	5.8	15	19.7	4	-6.3
5	18.6	8.4	13.1	25	26.9	19	3.3
6	22.3	12.7	17.2	29	27.9	1	8.4
7	24.1	13.6	18.5	23	32.7	12	7.3
8	23.0	14.0	17.9	19	32.5	15	11.2
9	17.2	8.6	12.2	8	25.0	24	0.1
10	16.7	6.8	11.1	24	24.6	21	-0.2
11	8.3	2.6	5.1	1	22.3	29	-2.9
12	5.4	-0.7	2.3	10	13.0	13	-7.7
	12.9	4.5	8.4	јул	32.7	јануар	-15.8

Падавине у мм:

Година	Месец	Укупно у мм	Макс. дневно у мм	Датум у месецу са макс.	Дана са кишом преко		
					0,2мм	2мм	20мм
2022.	1	18.4	4.2	30	13	4	0
2022.	2	48.6	8.8	23	14	9	0
2022.	3	27.8	8.0	13	11	5	0
2022.	4	62.2	12.2	11	18	11	0
2022.	5	39.8	14.8	10	13	7	0
2022.	6	17.4	7.6	30	9	2	0
2022.	7	4.6	1.4	5	9	0	0
2022.	8	4.2	2.8	8	2	1	0
2022.	9	0.8	0.2	2	4	0	0
2022.	10	0.0	0.0	1	0	0	0
2022.	11	0.0	0.0	1	0	0	0
2022.	12	61.6	16.2	14	18	7	0
		285.4	16.2	децембар	111	46	0

Брзина ветра м/с:

Година	Месец	Просек	Максимум м/с	Датум са макс.	Доминантни правац
2022.	1	0.7	12.5	5	W
2022.	2	0.8	17.0	6	W

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

2022.	3	0.5	15.2	31	E
2022.	4	0.8	15.2	9	W
2022.	5	0.4	8.5	8	E
2022.	6	0.3	8.0	23	E
2022.	7	0.4	8.9	9	E
2022.	8	0.2	8.9	6	ENE
2022.	9	0.4	11.2	15	NW
2022.	10	0.3	7.6	1	E
2022.	11	0.4	11.2	4	E
2022.	12	0.7	17.0	16	W
		0.5	17.0	фебруар	E

з) Мониторинг вода

Праћење квалитета површинских вода, спроводило се у складу са „Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода“.Параметри који су били предмет праћења су биолошки и физичко-хемијски параметри који су од значаја за дефинисање категорије површинске воде, а које је могуће спровести са постојећом лабораторијом.

У сардњи са Заводом за јавно здравље Ужице спроведено је узорковање воде за пиће на 11 локалитета. На основу лабораторијског испитивања вода за пиће је хигијенски исправна на 5 места узорковања - јавна чесма Предов Крст, јавна чесма Кошаре, извор Граовачко врело, јавна чесма на путу за Јелисавчиће и јавна чесма Заовинске косе.

Хигијенски неисправна је вода на 6 места узорковања - извор Лађевачко врело, јавна чесма код расадника, извор Капетанова вода, јавна чесма Митровац, извор Јокића врело и јавна чесма Батура

На основу испитиваних параметара Завод за јавно здравље Ужице предложио је мере системске дезинфекције воде за хигијенски исправну воду за пиће, а санацију водног објекта и системску дезинфекцију воде као и пречишћавање воде за хигијенски неисправну воду за пиће.

2.2.2. Активности на одржавању и унапређењу стања створених вредности

а) Културно – историјске вредности

У току године, кроз организоване посете Националном парку Тара, промовисане су и културно-историјске вредности Националног парка, посебно манастир Рача и некрополе стећака у Перућцу и Раститима.

2.2.3. Уређење и одржавање грађевинског земљишта и објеката

а) Реконструкција планинарског дома Митровац у Едукативни центар Митровац - III и IV фаза реконструкције

Са инвестицијом реконструкције постојећег објекта – планинарског дома Митровац,

који је некада био радничка барака, започело се у 2018. години кроз израду пројектне документације за реконструкцију објекта и извођењу I фазе реконструкције. Кроз инвестицију у 2018. години и 2019.годин, извршени су радови на рушењу објекта, поновном зидању објекта у постојећим габаритима, зидању поткровља и подизању новог крова. Извршено је постављање спољне столарије.

Друга фаза реконструкције, која се односила на занатске радове (изградња водовода, канализације и електроинсталације, спољно и унутрашње малтерисање, постављање фасаде, олука, постављање тротора и уређење око објекта) започела је крајем 2019.године, а завршена крајем августа 2020.године. Наведена активност, у 2020.години, суфинансирана је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 4.500.000,00 динара и Министарства трговине, туризма и телекомуникација у износу од 10.000.000,00 динара.

Трећа фаза реконструкције односила се на машинске инсталације и занатске радове (керамичке плочице, керамички радови, набавка и уградња подова, набавка и уградња санитарије и фазадно - молерске радове), урађена је у 2021.години (машинске инсталације) и завршетак у 2022.години. Објекат је завршен у потпуности, финансиран је средствима Министарства заштите животне средине у износу од 3.000.000,00 динара и Министарства трговине, туризма и телекомуникација у износу од 10.000.000,00 динара.

Започето је и опремање објекта кроз IV фазу - израду намештаја и опремање.

Извођење радова - набавка и изградња намештаја по мери за планинарски дом Митровац вршило је Друштво за производњу, прераду и промет „Блажекс“ доо, Крагујевац, након спроведене јавне набавке и закљученог уговора број 25/2022-1408-8 од 06.12.2022.године

б) Инвестиције у Заовинама

У сарадњи са месном заједницом Заовине, вршени су радови на промени намене старе школе у Лукама, у објекат информативног карактера. У 2022.години завршени су занатски радови (плочице, молерски радови) у једној канцеларији и канцеларија је дата на коришћење шумарима са реона Заовине.

в) Инвестиција управна зграда

У управној згради, извршена је реконструкцији котларнице и текуће одржавање објекта.

г) Пројектовање, изградња и одржавање путева

Пројектовање, изградња и одржавање путева је редовна активност на шумским путевима у свим газдинским јединицама, који су у функцији газдовања шума и суфинансирају се из Буџета Републике Србије, преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Извршена је изградња шумског пута у ГЈ“Тара“ у дужини 0,412 км:

- пут „Обилазница Митровац“ у дужини од 412м (од раскрснице К.Баре - Митровац-Заовине и Митровац – Танкосин гроб кроз 69 и 77 одељење) из средстава Управе за шуме, Министарства заштите животне средине.

Урађен је пројекат и уговорени су радови са Управом за шуме за изградњу два шумска пут (реализација у 2023.години):

- пут од границе одељења 176 и 182 до границе између 143 и 144 одељења, у дужини од 1050 метара,
- пут „Велика ливада – Паљевина“ у дужини од 1900 м (кроз одељења 41, 44 и 45).

Извршена је санација шумског пута „Батура – Језеро Крушчица“ у дужини од 5,38 км, из средстава Управе за шуме, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Вршена је санација и одржавање постојећих шумских и локалних путева из сопствених средстава.

Започета је инвестиција на асфалтирању постојећег асфалтног пута „Перућац - Предов Крст“ у газдинској јединици „Црни Врх“. Пут има локални карактер и повезује радну јединицу Предов Крст са Бајином Баштом. Пут је асфалтиран почетком деведесетих година и представља основно средство Предузећа. Поједине деонице пута представљају опасност по нормалан саобраћај и транспорт дрвних сортимената са радилишта. У планској 2022.години, урађен је 1км асфалтног пута, деоница пута од Перућца (Дервента) до Седаљке.

д)Набавка радних машина, алата и опреме

Набавка радних машина, алата и опреме, односи се на набавку камиона са дизалицом, алата и опреме, моторних тестера за потребе газдовања шумама, тримера, радних алата за стручне службе за потребе газдовања шумама.

ђ) Уређење простора

Шетне стазе, одржавање мобилијара на излетиштима и видиковцима

Митровац:

- шетна стаза”Совина учионица” - вршено попуњавање платоа са садницама јеле, смрче и оморице,

Шетна стаза Рача

- Постављене су информативне табле на шетној стази Рачи (Стаза Рачана и стаза „Јаз“),

Омар

- Надстрешница и мобилијар,

Расадник

- Направљена мала надстрешница изнад улазних врата у расаднику Бајина Башта,

Радионица

- Израђена је надстрешнице за објекат хладњаче за обраду ловне дивљачи,

Уређење новог видиковца „Зеленика“ на путу за Митровац

- Извршени радови на уређењу платоа – видиковца „Зеленика“, радови су изведени из средстава субвенција Министарства заштите животне средине у износу од 1.800.000 динара и донације Уникредит банке од 1.000.000 динара и сопствених средстава,

Уређење шетне стазе Перућац и Калуђерске Баре

- Кроз донацију банке Еуробанк Директна од 1.500.000 динара, урађено је уређење шетне стазе у Перућцу, од локлитета „Мраморје“, поред пећине – окапнице и до реке Дрине, тз, стаза Сплавара.Такође, постављене су и клупе и табла поред речице Врело.

Истим пројектом подржано је и израда и постављање 5 клупа и 3 табле на Калуђерским Барама, потез расадник до манастира Сабор српских светитеља.

- Вршено је редовно одношење комуналног отпада са простора Националног парка Тара.

3. ПРЕГЛЕД РАДОВА И АКТИВНОСТИ КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОР УГРОЖАВАЊА

3.1. Урбанизација подручја

Током последњих година постоји тенденција екстензивног ширења насеља и урбанизације услед изградње викенд објеката. Изузетан притисак на подручју, изражен је изградњом викенд објеката на подручју туристичких центара Калуђерских Бара, Шљивовице, Митровца, Ослуше, Соколине и подручја Секулић у Заовинама.

За подручје Калуђерских Бара, Шљивовице, Соколине и Ослуше постоје урбанистички планови али постоји и притисак за изградњу викенд објекта ван зона који су предвиђени за градњу. Просторним Планом подручја посебне намене Националног парка Тара, детаљна разрада подручја планираног за градњу, урађена је Секулић, Митровац и Крња Јела, што је све подстакло градњу и убразало урбанизација подручја.

3.2. Недостатак комуналне инфраструктура

У највећем делу парка организовано је одношење комуналног отпада из контејнера постављених на јавним површинама.

Од 2021.години успостављен је и систем одношења отпада из индивидуалних домаћинстава, са подручја Калуђерских Бара, што је значајан напредак у управљању комуналним отпадом на простору Националног парка Тара.

Неадекватно одлагање отпада јавља се углавном у селима и насељима у Националном парку Тара, у виду мањих сметлишта, баченог отпада поред пута, у увалама у шумама и потоцима. Тај проблем је је више везан за лоше навике становништва и за ниску еколошку свест људи.

Управљач се труди да организовањем акција чишћења отпада са својим чуварима, са планинарима, школском децом и слично, уклони регистрована сметлишта и да својим примером, утиче на повећање свести људи.

3.3. Нерешен систем одвода отпадних вода

На подручју парка, непостоји изграђена канализациона мрежа и системски решено питање одвода отпадних вода. Објекти Војне установе „Тара“ на Калуђерским Барама, објекти ЈП „Национални парк Тара“ на Митровцу и Центар дејчјих летовалишта Митровац, имају индивидуалне пречишћиваче за фекалну канализацију, док остали објекти немају изграђен систем пречишћавање вода, већ се оне директно одводе у септичке јаме које су углавном пропусне, што за последицу има загађење површинских и подземних вода подручја.

3.4. Развој неадекватних облика туризма за заштићено подручје

На подручју парка, чест је притисак за одржавање одређених спортских манифестација као што су мото трке, употреба четвороточкаша који су неадекватни облици туризма за

заштићено подручје и представљају нарушавајући фактор. Посебан је притисак на природу, употреба квадова на више локација на простору парка. Због кретања квадова на видиковцима, писане су прекршајна пријава против починиоца.

3.5. Пожари

Подручје парка као шумско подручје са четинарским врстама, веома је изложено ризицима од избијања шумских пожара. У највећем броју случајева, људски фактор је узрок избијања пожара, мада на подручју Таре, чести су и удари грома и електронско пражњење је узрок пожара који директно угрожавају живи свет подручја.

У извештајном периоду била су два пожара, у приватном власништву, у чијем гашењу су учествовали и запослени парка:

- засеоку Јеличићи, у Заовинама, изгорео је приватни објект,
- пожар у приватној шуми, у Доњим Јелисавчићима, у Заовинама, изазван људским фактором.

3.6. Саобраћајна инфраструктура

Саобраћајну мрежу чине путеви II категорије и саобраћајнице локалног карактера. На подручју парка, заступљена је густо развијена мрежа шумских макадамских путева чија је главна намена примена мера неге и одрживо коришћење шумских екосистема. Густина саобраћаја на наведеним путевима је ниска и не угрожава у озбиљнијој мери живи свет подручја парка, али у туристичким зонама, густина саобраћаја у сезонама је већа, што доводи до узнемиравања фауне.

3.7. Хидроенергетски објекти

На ширем подручју НП Тара налази се више хидроенергетских објеката. Преграђивањем тока реке Дрине и изградњом ХЕ „Бајина Башта“ формирана је акумулација „Перућац“ која се налази у укупној дужини од 26 км у националном парку (укупна дужина акумулације 52 км, а запремина 210 м³). Негативне последице на живи свет, ових објеката је у деградацији и фрагментацији станишта и поремећаја функција екосистема.

Популације аутохтоних врста риба услед измењених услова и непостојања рибље стазе промениле су значајно свој статус на подручју. Наведени хидроенергетски објекти имају и значајан утицај у погледу измењених микроклиматских услова и утицаја на живи свет и здравље људи.

3.8. Експлоатација минералних сировина

На подручју парка, врши се експлоатација минералних сировина са наменом изградње и поправке шумских и локалних путева. И у 2022.години, вршена је експлоатација минералних сировина за изградњу локалних путева, посебно у селу Заовине. Активност су вршила удружења шумовласника и месне заједнице са подручја Националног парка Тара. Такође, за санацију путева у функцији управљања заштићеном подручјем и управљач је вршио коришћење камена за санацију и изградњу шумских путева.

3.9. Бесправна изградња објеката

У 2022.години изадата су и 28 позитивна мишљења у поступку озакоњења објеката. Укупно донето 5 кривичних пријава због бесправне градње и 5 прекршајних пријава због недозвољеног кретања квадова и недозвољеног одлагања отпада. Републички грађевински инспектор, донео је два решења о рушењу два објекта, а за три предмета, у току је доношење решења о рушењу.

- На језеру Перућац евидентирано је 22 нових понтонских објеката у 2021.години, тако да је укупан број евидентираних сплавова и понтонских објеката 146 на језеру Перућац. Општина Бајина је усвојила План генералне регулације обале језера Перућац, у августу месецу и није започела имплементацију плана до краја године.

4. ПРЕГЛЕД НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИХ, ОБРАЗОВНИХ И КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Приоритетне задаци научно истарживачког и образовног рада произилазе из стања природних и створених вредности и потребе њихове заштите, очувања и унапређења.

Научно истраживачки радови спровођени у извештајном периоду су:

- Праћење миграције птица и слепих мишева трајним обележавањем алуминијским прстеновима - пројекат реализује Природњачки музеј Београд. Вишегодишњи пројекат, по дозволи број 353-01-1842/2014-17,
- Наставља се и пројекат праћења популације медведа помоћу електронских огрлица пројекат "Мониторинг популације мрког медведа"-Биолошки факултет и WWF-светски фонд за природу,
- Истраживање Nematoda на свим стаништима у Националном парку Тара-Пољопривредни факултет Београд, пројекат је вишегодишњи и део је докторске дисертације,
- Генетска истраживања оморике - Биолошки факултет, Биолошки институт и Институт за шумарство,
- Праћење стања шума на биоиндикацијским тачкама - Институт за шумарство-Београд,
- Пројекат технолошког развоја "Адаптација и одрживо коришћење шума у циљу смањења негативних последица екстремних промена климе"- Институт за низијско управљање шумама и животну средину - Нови Сад.

Издате сагласности за истраживања :

1. Сагласност за прикупљање примерака дивљих врста шкорпија – Природно математички факултет Нови Сад
2. Сагласност за истраживање строго заштићене врсте Панчићева оморика (Picea omorika) Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић" Универзитета у Београду,
3. Сагласност на истраживање „Реакција Панчићеве оморике на климатске промене – дендроклиматолошке анализе као показатељ угрошености ове врсте дрвећа на подручју НП Тара"- Шумарски факултет Београд,

5. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ПОДРУЧЈА И САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУЧИМ КОРИСНИЦИМА

5.1. Промоција

5.1.1. Медијско приказивање

Вршена је континуирана сарадња са локалним, регионалним и републичким штампаним и електронским медијима (текстови, репортаже, снимање и емитовање манифестација поводом обележавања еколошких датума, едукативне емисије и рад са школском децом, спортско-рекреативне активности). Укупне активности на медијском приказивању:

- 08.01. Прилог у јутарњем програму „Пробуди се“ ТВ „Нова С“ – Тара на Форбсовој листи,
- 11.01. Укључење уживо у емисију „150 минута“ ТВ „Прва“,
- 12.01. Снимање „Шаренице“ РТС1,
- 13.01. Изјава за портал Нова економија – комунални проблеми, дивља градња, коришћење квадова,
- 16.01. Чланак у дневном листу Политика – Природно благо у недрима Таре,
- 16.01. Емитована емисија „Шареница“ РТС1,
- 16.01. Емитована емисија „Прело у нашем сокаку“ ТВ Хепи,
- 20.01. Снимање и емитовање прилога за вести „ЕуроNews“ о градњи у Националном парку Тара,
- 29.01. Прилог у „Дневнику 2“ РТС – квалитет вода,
- 02-04.02. Снимање емисије „Србија у кадру“,
- 03.02. Чланак „Сателитски пратилац медведа на Тари“ у дневним новинама „Политика“,
- 03.02. прилог у јутарњем програму ТВ К1 „УранаК1“ – Тара на листи Форбса,
- 04.02. Снимање рекламе за кампању „МТС“,
- 14.02. Прилог у Дневнику 2 РТС у вези са квадовима у заштићеним подручјима,
- 17.02. Укључење у емисију „Корак ка науци“ Радио Београд 1,
- 18.02. Изјава за вести радио Слободна Европа у вези са квадовима у заштићеним подручјима,
- 21.02. Прилог у емисији „Међу нама“ ТВ „Нова С“ у вези са квадовима у заштићеним подручјима,
- 27.02. прилог у јутарњем програму ТВ К1 „УранаК1“ у вези са квадовима у заштићеним подручјима,
- 07.04. Укључење у емисију „150 минута“ ТВ „Прва“ – туристичка сезона на Тари,
- 11.04. Саопштење за медије поводом Дана заштите природе,
- Прилог на локалној телевизији поводом Дана заштите природе,
- 19.04. Изјава за дневни лист „Данас“ у вези нелегалне градње,
- 22.04. Хакован инстаграм налог НП Тара са 11.300 пратилаца,
- 24.04. отворен нов инстаграм налог @taranationalparksrb
- 29.04. Изјава за ТВ Прва,
- Саопштење на локалној телевизији „Прима“ о опасности избијања пожара поводом васкршњих и првомајских празника,
- 04.05. Снимање емисије „Моја срећна Србија“ Мирјана Бобић Мојсиловић – ТВ „Прва“,
- 04-05.05. Снимање „Инсајдер“ – тема нелегална градња,

- 08.05. Снимање прилога за “150 минута” - ТВ „Прва“,
- 15.05. Снимање емисије “Култураиста” Балкан трип ТВ“Еуроџуз“,
- 26-27.05. Снимање емисије “Од злата јабука” РТС,
- 07.06. Емитована емисија „Од злата јабука“ – РТС1,
- 12.06. Емитована реприза емисије „Од злата јабука“ – РТС1,
- 17.06. Снимање емисије “Приче са воде”,
- 20.06. Емитован прилог о Панчићевом скакавцу у емисији „Ово је Србија“ РТС1,
- 20.06. Емитован прилог о Панч. скакавцу у „Дневнику 1“ РТС1,
- 27-28.06. Снимање емисије „Са нама на путу кроз Србију“ – НИС,
- 04.07. Чланак у дневном листу “Политика” најаву изложбе “Тара планина богова”,
- 05-06.07. Караван радија С - снимање јутјуб емисије и укључење у радио програм,
- 07.07. Укључење у јутарњи програм ТВ “Пинк“ - изложба “Тара планина богова”,
- 11.07. Снимање емисије “Кухиња мога краја” РТС 1,
- 20-21.07. Снимање емисије “Бициклом кроз Србију” - ТВ Прва,
- 22.07. Обилазак парка са групом инфлуенсера (Јелен пиво и ТО “Тара-Дрина”),
- 20.07. Емитован прилог о Панчићевом скакавцу у „Дневнику 1“ РТС1
- 29.07. Учесће у емисији “Трибина” ТВ Ал Џазира Балкан на тему “Трчање и рекреација у природи”,
- 08.08. Снимање емисије о реци Врело за ББС на српском
- 08.08. Тест и фотографије за чланак у дневном листу „Политика“ о Панчићевој омурици.
- 09.08. Обилазак терена и одабир локације за снимање најавне шпице за рекламни блок ТВ „Нова С“.
- 17.08. снимање најавне шпице за рекламни блок ТВ „Нова С“.
- 02.09. Снимање емисије уживо из Перућца РТС „Ово је Србија“,
- 13.09. Емитована емисија „Незаштићена природа и заштићени градитељи “ТВ „Инсајдер“,
- 15.09. Снимање емисије „Прело у нашем сокаку“ ТВ „Хепи“,
- 17.09. Емитована емисија „Прело у нашем сокаку“ ТВ „Хепи“ ,
- 27.09. Изјава за ТВ „Нова С“ у вези са медведом који се појавио у граду,
- 04-05.10. Снимање емисије „Србија у кадру“,
- 19.10. Снимање прилога за ТВ Лав плус – видиковац Зеленика и стаза Рачана,
- 28.10. Конференција за медије поводом реализације пројекта „Тајни живот медведа“,
- Према праћењу прес клипинга било је 10 тв и радијских објава о парку и 21 интернет објава,
- 21.10. ТВ“Хепи“- туризам на Тари,
- 22.10.- ТВ“Лав плус“- „Тајни живот медведа“,
- 28.10.- ТВ 5 – Ужице -, „Тајни живот медведа“,
- 28.10. - РТВ „Прима“. Бајина Башта -, „Тајни живот медведа“,
- 30.10.- ТВ „Б92“ - „Тајни живот медведа“,
- 31.10.- ТВ „Прва“ - „Тајни живот медведа“,
- 31.10.- РТС – „Ово је Србија“- „Тајни живот медведа“,
- 1.11. – „Нова С“ – медведи на Тари,
- 10.11.- ТВ“Лав плус“- Видиковци на Тари,
- 13.11.- РТС – „Кухиња мога краја"Втрело и манастир Рача,
- 13.11. Радио Београд - „Тајни живот медведа“,
- 15.11. -Политика – Прстеновање птица,
- 17.11. – Курир – Планина Тара – шта обићи,
- 05-06.12. Снимање емисије „Шареница“ РТС1 – хотели „Тара“ и „Оморика“,

- 10-11.12. Емитована емисија „Шареница“ РТС1
- 10.12. Емитована емисија „Бициклом кроз Србију“ ТВ „Прва“
- 12.12. Изјава за ТВ Нова С поводом петиције „Стоп златиборизацији Таре“
- 17.12. Прилог о расадничком гајењу Панчићеве оморице у Дневнику 1 – РТС 1.
- Прилог на локалној телевизији РТВ „Прима“, новогодишње јелке честитка.
- Одржавање налога на друштвеним мрежама – facebook, twitter, instagram и youtube.

За информативно – пропагандне активности, односно снимање свих догађаја по захтеву управљача и емитовање на локалној телевизији и радију, као и приказивање у локалним новинама, коришћења су средстава суфинансирања Министарства заштите животне средине.

5.1.2.Штампање промотивног материјала

- Одштампана монографија „Национални парк Тара – 40 година постојања“ – енглеска верзија, суфинансирана средствима Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара,
- Одштампана монографија “Орхидеје Националног парка Тара”, суфинансирана средствима Министарства заштите животне средине у износу од 200.000,00 динара,
- Одштампана приручник о станишта Националног парка Тара, суфинансирана средствима Министарства заштите животне средине у износу од 100.000,00 динара,
- Штампање редовног пропагандног материјала.

5.1.3. Пропагандне активности и презентација

- 27-29.01. Посета и обилазак парка - директор НП Уна,
- 02-03.01. Обилазак терена са фотографима,
- 31.01. Дата сагласност за снимање рекламног спота за рекламну кампању „Т01.02. Репортажа „Спектакуларна лепота српске Таре“ у магазину „Elevate“ – „Air Serbia“
- 03.03. Презентација система заштите природе, НП Тара и обилазак Центра за посетиоце у оквиру пројекта „Улога ученика у заштити животне средине“ – 60 ученика 4 разреда ОШ Свети Сава Бајина Башта,
- Наступ на међународном сајму туризма у Београду 24-27.март,
- 31.03. Посета предшколаца из Бачеваца – 15 деце,
- 11.04. Екскурзија СТУП Вршац – 35 ученика (Митровац, Врело Центар за посетиоце ББ, манастир Рача)
- 11.04. Посета деце из ПУ „Невен“ и промоција Центра за посетиоце поводом Дана заштите природе – 50 деце,
- 12.04. Акција чишћења језера Перућац – ТО „Тара-Дрина“, ТА „Таратурс“, ЈКП „12. септембар“, Јован Мемедовић, локалци.,
- 15.04. Посета тур оператора из Бугарске – 15 особа у организација ТА „Таратурс“
- 15-17.04. Акција чишћења у сарадњи са студентима Шумарског факултета у Београду (Растиште и Митровац),
- 17.04. Екскурзија 80 деце из Бања Луке (Митровац, Шумски биоскоп, Црвени поток),
- 26.04. Сагласност за компанију Фереро за коришћење фотографије Бањске стене на теглама за Нутела крем,
- 07.05. Туристичка група СТУП Вршац – 25 особа (Митровац, Бањска стена, Врело, манастир Рача),

- 08.05. Презентација НП Тара у планинарском дому у Растишту у оквиру WWF пројекта “Природа заначи једнакост” - ПК Тара, КЗМ “Бајина Башта” - 25 средњошколаца из Бајине Баште,
- 09.05. Отварање изложбе фотографија животиња “Реке живота” аутора Предрага Костина у галерији Установе “Култура”,
- 13-15.05. Акција чишћења у сарадњи са Башта фест-ом и НВО „Еко Централа“ на подручју Калуђерских Бара и Солотуше,
- 21.05. Презентација за учеснике међународног пројекта “She leads” - ПК Тара,
- 21.05. Образовне активности у планинарском дому у Растишту у оквиру WWF пројекта “Природа заначи једнакост” - деца са посебним потребама дневни боравак “Ја имам сан”,
- 21.05. Тура посматрања медведа - 1 особа из Енглеске,
- 22.05. Туристичка група ТА “Таратурс” посета Центру за посетиоце у Б. Башти - 30 особа,
- 23.05. Излет за 15 ученика гимназије “Јосиф Панчић” - WWF академија за природу (Предов крст, Сјенич, Биљешке стене),
- 24.05. Посматрање медведа 2 особе из Енглеске,
- 26.05. Екскурзија СТП Вршац - Митровац, Црвени поток, Врело, Манастир Рача, 75 ученика,
- 29.05. Екскурзија ТА “Таратурс”, посета Центру за посетиоце у Б. Башти - 40 ученика,
- 03.06. Презентација за студенте Биолошког факултета из Београда,
- 05.06. Обележен Дан заштите животне средине кроз едукативне активности : презентација за студенте биологије ПМФ Нови Сад у Центру за посетиоце Митровац и презентација за ученике основних школа из Бајине Баште у Центру за посетиоце Бајина Башта,
- 12.06. Промоција књиге „Уписани у векове“ аутора Луке Николића у школи у Вежањи, Заовине,
- 15.06. Посета амбасадора Туниса – обилазак манастира Рача и кућице на Дрини. Тема је била братимљење општине Бајине Баште са Мезел Бургибом,
- 23.06. Тура посматрања медведа - 2 особе из Немачке,
- 24.06. Презентација на тему сарадње са локалном заједницом и Саветом корисника на конференцији „Паркови то смо ми“ у Пироту,
- 24.06. Презентација за студенте биологије ПМФ Ниш,
- 28.06. Састанак Савета корисника Калуђерске Баре,
- 02.07. Одржан 3. Тара Ултра Трејл, Калуђерске баре - 400 такмичара,
- 04.07. Тура посматрања медведа 1 особа из Србије,
- 06.07. Изложба и промоција фото-монографије “Тара планина богова”, аутора Биљане Михајловић у Галерији “Пароброд”, Установа културе “Стари град” - Београд,
- 08.07. Тура посматрања медведа 1 особа из Србије,
- 10.07. Тура посматрања медведа 2 особе из Енглеске,
- 12.07. Презентација НП Тара за учеснике семинара о спровођењу општег мониторинга у заштићеним подручјима,
- 15-22.07. Одржана 6. Летња школа дизајна у сарадњи са Факултетом примењених уметности - осликавање мурала на паркингу у Перућцу,
- 22-24.07. Посета делегације Туниса на челу са амбасадором Сејф Ала Режебом и градоначелником Мезел Бургибом са председницом општине Бајина Башта - посета и презентација у центру за посетиоце у Б. Башти, обилазак парка - Митровац, Бањска стена, Седаљка, језеро Перућац,
- 27.07. Презентација за учеснике кампа “Младих планинара” у организацији Планинарског Савеза Србије и ПК Тара,

- 03.08. Тура посматрања медведа 2 особе из Енглеске,
- 05.08. Тура посматрања медведа 2 особе из Србије,
- 07-14.08. одржан Камп младих чувара природе – учесници кампа била су деца пливачког клуба „11. април“ Београд - укупно 22 деце, група смештена у хотелу «Бели Бор»,
- 24.08. Састанак са директором Парка природе „Апусени“ (Румунија),
- 24.08. Тура посматрања медведа 2 особе из Холандије,
- 31.08. Састанак Савета корисника НП Тара у Перућцу,
- 06.09. Презентација НП Тара приликом посете Пољске, НП Горче,
- 14.09. Тура посматрања медведа 2 особе из Италије,
- 13.09. Презентација и обилазак парка за колеге из Парка природе „Палић-Лудаш“,
- 21.09. Презентација за ученике Интернационалне школе из Београда,
- У недељу, одржана прва „Ћирилична бициклијада“ од Бајине Баште до манастира Рача. Манифестацију је организовала Туристичка организација „Тара-Дрина“, уз подршку Агенције за саобраћај, манастира Рача и ЈП „Национални парк Тара“,
- Поводом Дана чистих планина и Светског дана туризма, 27. септембра, ЈП „Национални парк Тара“ је 28. септембра, званично отворило још један туристички садржај намењен посетиоцима – видиковац Зеленику, присутни су били донатори-Уникредит банка, туристичка организација, медији.
- 05.10. Посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти – 100 ученика ТА Мивекс,
- 06.10. Посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти – 70 ученика ОШ „Рајак Павићевић“ из Б. Баште,
- 07.10. Посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти – 30 ученика из основних школа у Пилици и Црвици,
- 07.10. Посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти – 70 ученика ОШ „Рајак Павићевић“ из Б. Баште,
- 08.10. Посета Центру за посетиоце на Митровцу – 50 предшколаца из Чачка,
- 10.10. Интерактивна образовна радионица на броду „Гризли“ – 78 деце предшколаца из Чачка – ТА „Таратурс“,
- 11.10. Интерактивна образовна радионица на броду „Гризли“ – 69 деце предшколаца из Чачка – ТА „Таратурс“,
- 20.10. Посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти – 90 ученика,
- Презентација и обилазак парка (Митровац, Бањска стена, видиковац Зеленика, Врело, манастир Рача, Бајина Башта) са гостима из Словеније (општина Солчава) и колегама из ТО Ужице, Шарганске осмице и Међавника ,
- 17.11. Састанак представника туристичке привреде у вези са изработом Плана развоја туризма у општини Бајина Башта за 2023 и Плана развоја општине Бајина Башта за период 2022-2029. године,
- 18.11. Састанак Савета корисника НП Тара,
- 25.11. Састанак са представницима Привредне коморе Србије, Регионалне привредне коморе, туристичке и наутичке привреде и илокалним становништвом у вези са потенцијалним изменама Правилника о унутрашњем реду НП Тара (ограничења везана за снагу мотора пловила)
- 29.11. Учешће на тематској радионици и конференцији ИНТЕРРЕГ пројекта у Сарајеву.
- 30.11. Консултативни састанак „Дијалогом до стратешке бриге о младима на локалу“ са представницима општине Бајина Башта, Канцеларије за младе, Министарство туризма и омладине, школа и организација цивилног друштва.

- 15.12. Присуство на свечаности поводом доделе „Туристичког цвета“ Србије,
- 23-24.12.промотина активност у хотелу „Оморика“ са ТО „Тара-Дрина“, Бајина Башта и ТА „Таратурс“ – поводом конференције „Дани дигитализације“ и корпоративне прославе Нове године.

5.1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом и осталим корисницима у заштићеном подручју

Сарадња са локалном заједницом одвијала се кроз редовну активност са месним заједницама и локалном самоуправом по разним питањима, посебно у питањима решавање заједничких проблема, комуналних питања и инфраструктурних пројеката.

У извештајном периоду одржане су 4 седнице Савета корисника:

- 18.03. – Центар за посетиоце Бајина Башта, текуће активности, предлози, проширен савет за два члана,
- 28.06. – терен Калуђерске Баре, текуће активности и предлози за уређење простора,
- 30.09. терен, школа у Перућцу – текуће активности и план за 2023.годину.
- 18.11. Састанак Савета корисника НП Тара – управа – реализација активности у 2022.години.

У раду је учествовала као консултанска организација и Светска организацију за заштиту природе –WWF.

Укључивана су и удружења у спорстко-рекреативне активности и еко кампове, дата је сагласност за коришћење локалитета Џанићи, у режиму II степена заштите у Националном парку Тара, сагласност за коришћење локалитета Џанићи, у режиму II степена заштите у Националном парку Тара, ради организовања еколошко-рекреативног кампа – Асоцијација „Спорт за све“ Београд. Посебна сарадња остварена је са Планинарским клубом Тара, обележене су планинарске стазе.

Активна сарадња била је и са локалним институцијама и локалном самоуправом, на пројектима уређења простора, стручним услугама и донацији грађе и садница за озелењавање простора, донацијама огревног дрвета за социјално угрожене.

5.3.Међународна сарадња и сарадња са другим заштићеним подручја Србије

5.3.1.Пројекат „Унапређење система управљања ванредним ситуацијама у прекограничном подручју БиХ и Србије“:

- Спровођење поступка јавне набавке и активности око набавка противпожарне опреме и специјализованих возила, радионице. Дана 01. септембра 2022. године, у Бајиној Башти одржана је завршна конференција у оквиру пројекта „Унапређење управљања заштитом од пожара у прекограничном подручју БиХ и Србије“. Добијена два специјализована возила за гашење пожара.

5.3.2.Пројекат „МОСТ – Мониторинг - Одрживост – Сарадња -Тара“, средства по грантовима од Паркова Динарида, уговорена средства у износу од 6.930 Е.Реализација активности по пројекту:

- Припрема табли о геонаслеђу
- 08.04. маркирање планинарских стаза на Калуђерским барама – 17км,

- 15.04. маркирање планинарских стаза на Калуђерским барама – 22км,
- 29.04. маркирање планинарских стаза на Калуђерским барама – 18км,
- Послат финални наративни извештај о пројекту.

5.3.3.Пројекат „Заштићена подручја за природу и људе II циклус“:

- 01.03. Презентација пројекта Планинарског клуба „Тара“ који се реализује кроз грант WWF-a,
- 28.03. Састанак са представницима НВО Биос у вези са реализацијом грантова WWF,
- 15.03. Онлајн- тренинг „Monitoring system for the grant beneficiaries CBCP SRB-BIH“,
- Састанци са корисницима грантова
 - o 15.08. Удружење грађана „Биос“
 - o 16.08. Удружење грађана „Извор“.

5.3.4.Пројекат ИПА СРБ-БиХ

- 14.04. Онлајн састанак са представницима Јавне кантоналне установе за заштићена подручја Сарајева и НВО Ценер 21 у вези са писањем пројектне апликације,
- 15.04. Достављен опис пројектне идеје партнерим,
- 29.04. Достављена прва верзија Матрице логичког оквира,
- 13.05. Онлајн састанак са представницима Јавне кантоналне установе за заштићена подручја кантона Сарајева и НВО Ценер 21 у вези са писањем пројектне апликације,
- 25.05. Онлајн састанак са представницима Јавне кантоналне установе за заштићена подручја кантона Сарајева и НВО Ценер 21 у вези са писањем пројектне апликације,
- 31.05. буџет НП Тара послат водећем партнеру Ценер 21- Сарајево,
- Пројекат прошао у првог кругу оцењивања, није одобрен у другом кругу.

5.3.4.Пројекат „Подршка рестаурацији и конзервацији најстарије европске врсте дрвећа Панчићева оморица – (Picea omorika (Panč.) Purkinje)

Пројекат се реализује са обе стране долине реке Дрине, у Босни и Херцеговини и Србији. са партнерима Републичким заводом за заштиту културно-историјског и природног наслеђа (БиХ) као водећим партнером, ЈП "Шуме Републике Српске" и НП "Дрина". Пројекат траје три године и финансира се из Глобалног фонда за заштиту дрвећа “Franklinia”. У току године прикупљање су података на терену (Тренице, Студенац).

5.3.5.Пројекат „Pick one leave no one“

Пројекат у оквиру Ерасмус+ позива, бави се третирањем отпада на планинарским стазама. Пројекат формално почео 1. маја 2022. Носилац: Планинарски клуб „Тара“; партнери: НП Тара, РРА Златибор, Хрватско планинарско друштво Горшица Загреб, Планинарско друштво Мајевица Сребреник, Планинарско друштво Азот (Македонија). Део гранта за НП Тара износи 10.000 евра.

- 06-07. јуна одржан је састанак у Центру за посетиоце у Бајиној Башти са пројектним партнерима: ПК „Тара“, РРА Златибор, ПД „Горшица“ (Хрватска), ПД „Мајевица“ (БиХ), ПД „Азот“ (С. Македонија). Обилазак терена. Теренске активности бројања отпада на огледним полигонима на стазама:
 - Митровац – Бањска стена, Седаљка – Орлов вис.

5.3.6.Сарадња са Удружењем приватних шумовласника “Бор”, по WWF гранта “Израда приручника за локалне водиче”.

Одржана радионица у Мокрој Гори, присутни запослени у служби за газдовање приватним шумама.

5.3.7.Асоцијација заштићених добара „Динариди“

У периоду од 30.05-02.06. одржана је 6. конференцији паркова Динарида “Регионалном сарадњом до одрживих заштићених подручја” у Сарајеву. Учешће запослених.

5.3.8.Сусрети националних паркова

У периоду од 16 - 19.06. Одржана XXII Парковијада у Националном парку Тара, на Калуђерским Барама. Поред спорстких активности, организован је и округли сто између управљача националних паркова (Копоник, Ђердап, Фрушка Гора и Тара), Министарства заштите животне средине и Завода за заштиту природе. Представници надлежног министарства, изнели су новине у вези закона о заштити природе, појаснили су процедуре око подношења захтева за услове заштите природе. Разматран је и рад Савета корисника, потреба за оснивањем Стручног савета, тренутни проблеми свих управљача, посебан осврт на градњу објеката. На округлом столу био је присутан и председник Асоцијације националних паркова и заштићених добара Србије и представници националних паркова Републике Српске (Козара, Сутјеска и Дрина).

5.3.9. Одржана радионица о општем мониторингу у Растишту

У организацији Асоцијације националних паркова и заштићених подручја Србије и ЈП „Национални парк Тара“, на простору Националног парка Тара, у Растишту, у периоду од 11. до 16. јула 2022. године одржаван је Семинар о спровођењу општег мониторинга у заштићеним подручјима.

На семинару су учествовали представници седам заштићених добара:

- Националног парка Фрушка гора,
- Националног парка Ђердап,
- ЈП „Војводинашуме“
- ШУ „Нови Сад“
- ШУ „Апатин“
- Специјални резерват „Засавица“,
- ЈП „Национални парк Тара“.

5.3.10. Семинар Аспект планирања газдовања шумама – конкретно реализација планова коришћења у специфичним условима заштићеног природног подручја и тренутног стања шума

У периоду од 22-23.09.2022.године, на Митровцу на Тари, одржан се семинар из Планирања газдовања шумама, мотив је везан за шири Аспект планирања газдовања шумама – конкретно реализација планова коришћења у специфичним условима заштићеног природног подручја и тренутног стања шума. Семинар је био намењен запосленима у ЈП „Национални парк Тара“, предавачи су били професори са Шумарског факултета из Београда и Бања Луке.

5.3.11.Пројекти са Шумарским факултетом – Београд:

- 1.Пројекат „Реакција Панчићеве оморице на климатске промене- дендроклиматолошке анализе као показатељ угрожености ове врсте дрвећа на подручју Националног парка Тара“
- 2.Пројекат истраживање и израда норми у коришћењу шума Националног парка Тара.

6. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ И ДЕЛАТНОСТИ КОЈЕ СУ У СУПРОТНОСТИ СА АКТОМ О ЗАШТИТИ И КОНТРОЛИСАНЕ АКТИВНОСТИ

У извештајном периоду било је бесправне сече и крађе дрвета, како у државним, тако и у приватним шумама. У државним шумама, крађа шумског дрвета евидентирана је у газдинској јединици „Заовине“ у количини од 32,58м³ у заједници, у За одељењу газдинске јединице „Рача“ у количини од 22,12м³. Ван територије националног парка, у газдинској јединици „Комуналне шуме“ бесправна сеча регистрована је у 47а -10м¹, у 63а и 64а -26,41м¹, у 65с -7,22м³ и 43а - 4,96м³. Укупно у државним шумама, регистрована је шумска крађа у количини од 66,88м³ и 36,41м¹.

У приватним шумама, укупно је регистрована бесправна сеча дрвних сортимената у износу од 527,52 м³.

Од стране надлежних инспекција, републичке инспекције за заштиту животне средине, за заштиту и контролу рибљег фонда, шумарске и ловне инспекције, републичке грађевинске инспекције, контролисане су активности у парку у циљу спреченавања недозвољених активности.

Преглед контроле активности од стране републичког инспектора за заштиту животне средине:

- 24.02.2022.године, редован самостални инспекцијски надзор,
- 16.09.2022.године, самостални инспекцијски надзор,
- 12.08.2022.године, ванредни инспекцијски надзор по пријави странке,
- 22.11.2022.године, превентивни инспекцијски надзор,
- 12.12.2022.године, решење инспектора о усклађивању пословања управљача.

У току године биле су три инспекцијске контроле од стране републичког инспектора за рибарство (вршење редовног, теренског инспекцијског надзора у погледу контроле уплате накнаде по основу коришћења рибарског подручја, контроле испуњености услова за обављање рекреативног риболова и спровођења едукације рекреативних риболоваца и контроле обезбеђења и утрошка средстава намењених за финансирање заштите и одрживог коришћења рибљег фонда).

Преглед контроле активности од стране шумарске инспекције у 12 случајева:

1	Служба за газдовање приватним шумама	Контрола бесправних сече
2	Радне јединице»Митровац«	Гајење, коришћење и шумски ред у ГЈ»Тара«
3	Радне јединице»Митровац«	Стање пошумљених површина у ГЈ»»
4	Служба за гајење и заштиту шума	Заштита шума од пожара
5	Радна јединица ГЈ „Црни врх,,	Стање пошумљених површина у ГЈ»Звезда«
6	Служба за гајење и заштиту шума	Брање семена букве у ГЈ»Тара«

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

7	Служба за гајење и заштиту шума	Брање шишарки јеле у ГЈ»Тара»
8	Служба за ловство	Лов дивљачи у ловишту «Тара»
9	Служба за гајење и заштиту шума	Брање шишарки смрче у ГЈ»Тара»
10	Служба за ловство	Штете од вука
11	Радна јединица Предов Крст	Санација шумског пута «Батура -Крушчица»
12	Радна јединица «Митровац»	Градња шум. пута «Обилазница Митровац»

У извештајном периоду, републички грађевински инспектор био је у редовној контроли 13 пута око градње објеката.

7.ПРЕГЛЕД НЕПОКРЕТНОСТИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА УПРАВЉАЊЕ НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА

Укупна површина Националног парка износи 24.991,82 ха. У државном власништву на територији Парка налазе се државне шуме и шумско земљиште укупне површине 13.589,54 ха. приватне шуме и шумско земљиште чине 10.559,71 ха, црквено земљиште 842,57 ха.

За очување и унапређење заштићеног подручја посебно су значајне непокретности у I степену заштите. У овом режиму заштите, налазе се најзначајније природне вредности Националног парка „Тара“ обухваћене са 17 локлитета са режимом I (првог) степена заштите. Сваки локалитет обухвата неки природни феномен и у начелу је изузетан. Основни циљеви издвајања локалитета су чување затеченог стања, обезбеђење услова за стални развој (без утицаја човека) и изучавање развојних фаза и појава. Укупна површина у режиму заштите I степена износи 3323,92 ха или 13,30% од укупне површине Националног парка „Тара“ :

Локалитети у режиму заштите I степена	
Локалитет	Површина/ха
„Кањон Бруснице“	407,87
„Звезда“	2.025,72
„Клисура Дервенте“	235,67
„Клисура Раче“	301,80
„Рачанска Шљивовица“	17,81
„Црвени поток“	20,09
„Под Горушицом“	11,26
„Црвене стене“	45,72
„Било“	14,72
„Љути брег“	15,22
„Змајевачки поток“	6,79
„Врањак“	6,10
„Студенац“	2,74
„Кањон Склопови“	111,79
„Алушка планина“	98,32
„Кремићи“	8,07
А одељењу МЗ“Рача“ „Пушине“	1,64
Укупно	3.323,92

На терену је у складу са правилником, обележено свих 17 локлитета, као локалитета у

првом степену заштите /резервати природе („Кањон Бруснице“, „Звезда“, „Клисура Дервенте“, „Клисура Раче“, „Рачанска Шљивовица, „Црвени поток“, „Под Горушицом“, „Црвене стене“, „Било“, „Љути брег“, „Змајевачки поток“, „Врањак“, „Студенац“, „Кањон Склопови“, „Алушка планина“, „Пушине“).

У циљу заштите оморице као заштићене врсте и природне реткости Националног парка Тара и Републике Србије, у резервату природе „Змајевачки поток“, био је планиран је откуп преостале три приватне парцеле, укупне површине од 6,1462 ха. Откупом наведене површине, локалитет „Змајевачки поток“, био би целом својом површином у државном власништву. Откуп није реализован јер је добијање сагласности још увек у процедури.

Јавно предузеће „Национални парк Тара“ - Бајина Башта, у складу са одредбама члана 72. став 7, 8 и 9. и члана 82. став 6. Закона о јавној својини („Службени гласник РС“, бр.72/11, 88/13. и 105/14.) приступило је прикупљању документације за упис права својине на непокретности, односно на упис власништва на непокретности и правима на њима, на објектима, посебним деловима објеката и земљишту за редовну употребу на којима је до сада јавно предузеће било уписано као носилац права коришћења.

Одредбама члана 82. став 6. Закона о јавној својини („Службени гласник РС“, бр.72/11, 88/13. и 105/14.) прописано је да се право својине јавног предузећа и друштва капитала на непокретностима, стиче уписом у јавну евиденцију о непокретностима и правима на њима, с тиме да се уз захтев за упис права својине подноси и акт о сагласности надлежног органа оснивача, односно Владе Републике Србије, а на предлог министарства надлежног за област којој припада делатност јавног предузећа, односно на предлог Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

8. ЕВИДЕНЦИЈА О СТАЊУ БИЉНИХ И ЖИВОТИЊСКИХ ВРСТА, КАО И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ

8.1. Биљне врсте

На подручју Националног парка Тара идентификовано је 47 строго заштићених врста биљака. Неке од врста које су значајне за заштиту са аспекта заштите и управљања, су поред заштићених, ендемичне и реликтне врсте и врсте које још увек нису заштићене законским оквирима у Србији.

Биљни свет НП Тара чини готово трећина флоре Србије. Велики број врста је значајан за очување, међу којима се издвајају ендемичне и реликтне врсте, затим породица орхидеја које су све заштићене или строго заштићене, беле маховине и божури. Већина ових врста су заштићене Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива „Службени гласник РС“, бр. 5 од 5. фебруара 2010, 47 од 29. јуна 2011, 32 од 30. марта 2016, 98 од 8. децембра 2016).

Стање ендемичних и строго заштићених врста флоре

Ендемичне врсте праћене у 2022.години су: *Aquilegia nickolicii*, *Centaurea derventana*, *Iris reichenbachii* var. *bosniaca*, *Edraianthus jugoslavicus*. Николићева кандилка и дервентански различак су посебно угрожене врсте због саме позиције њихових станишта. Бројност ових врста је у 2022. без промене у односу на претходну годину.

Бројност строго заштићене врсте *Iris sibirica* на праћеним сублокалитетима је задовољавајућа иако постоји неколико угрожавајућих фактора пре свега водни режим и утицај човека.

Стање популација врста божура *Paeonia officinalis* и *Paeonia mascula*

Као и претходне године праћене су и популације врста божура. Бележене су карактеристике популација на подручју Божурне, Орловог виса, Козле и Пожара у Растишту, као и у Заовинама на потезу Тетеребице, Рујевица, Паска. Значајан број јединки се бележи и даље на појединим локалитетима и до 500 јединки врсте *Paeonia officinalis*. Известан део популација на Паску је био погођен пожаром, мада је присуство божура регистровано и на подручју некад опожарених површина у Заовинама. Треба истаћи да није сасвим поуздана идентификација врста божура на Тари услед неслагања литерарних података са каснијим ревизијама хербарског материјала примерака божура са Таре. Без обзира на то свих 5 врста божура у Србији су строго заштићене и представљају природну реткост која се мора пратити.

Стање строго заштићених и заштићених врста орхидеја

Међу констатованим орхидејама, истиче се врста *Epipactis purpurata* Sm. која је први пут регистрована на локалитетима Гребен и Растиште (Андрићи). На подручју Националног парка Тара је први пут пронађена 2016. године на следећим локалитетима: Митровац, Тисово брдо – Барски до, Николићи (Рељин врх), Камено брдо – Старе куће, Кичељ – Камено брдо, Кичељ – Старе куће. У 2022.години врста је забележена на подручју Бесеровачких бара и Кичеља.

Значајни резултати се односе на бореалну врсту *Goodyera repens* (L.) R. Br. Њено присуство је потврђено на локалитету Црвени поток, на микростаништу у близини шумске стазе, у непосредној близини Тепих ливаде. Услед притиска посетиоца популација је такође угрожена и њена бројност је опала у односу на 2016.годину када је праћено њено стање на овом локалитету. Стање забележене врсте *Spiranthe spiralis* (L.) Chevall само на подручју Јагошнице је исто као и претходних година, односно на два локалитета је забележен са укупно 10 јединки.

Стање маховина тресетница

Мониторинг маховина тресетница је спроведен је у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда.

Утврђено је лоше стање репрезентативних праћених популација. Оне преживљавају у субоптималним условима и документована стагнација или опдање популација се и даље наставља. *Sphagnum capillifolium* var. *rubellum* (syn. *Sphagnum rubellum*), у 2022 години није констатована иако је популација била под надзором низ година уназад. Заправо на месту где је расла висе нема ознаке ПОП1, а место је покривено дрвном масом, која је највероватније настала од последица ветролома и ветроизвала. Велико ремећење микростаништа те дужи периоди суше, нажалост наводе да постоји могућност да је ова врста ишчезла из резервата Црвени поток.

Дакле, постоји реална опасност да је од познатих 8 врста констатованих почетком 20. века у резервату Црвени поток остало свега 4 врсте тресетница.

Мониторингом је утврђен низ морфолошких доказа о утицају суше, Сунчеве радијације и недостатка воде. Маховине бивају потиснуте и прерасле васкуларном мезофилном вегетацијом и временом у потпуности елиминисани. Мезофилна и нешумска вегетација се јако шири на малом подручју резервата Црвени поток.

У току 2022. урађени су пионирски подухвати трансфера бусенова тресетница непосредно око резервата на микростаништима за која сматрамо да су највлажнија или су била највлажнија током летње вегетационе сезоне. Укупно је у оквиру овог пилот пројекта урађен

је трансфер 20 субпопулација тресетница, 10 од *Sphagnum palustre* и 10 од *Sphagnum girgensohnii*.

Стање Српске режухе *Cardamine serbica*

Захваљујући низу активности који се спроводи у погледу очувања врсте стање *C. serbica* се значајно поправило у погледу броја јединки и површине на којој се налазе.

Праћење стања популације и маркирање индивидуа обављено је у свим фазама вегетативног циклуса врсте *C. serbica*, уз бележење микроклиматски услова на локалитету Перућац. Ове године на почетку сезоне у мају и јуну на станишту у Перућцу забележено је око 40 цветајућих и најмање још толико нецветajuћих јединки. Знатан број цветајућих индивидуа појавио се уз пут, проширујући површину коју врста заузима на овом локалитету са прошлогодишњих 35м² на овогодишњих 53м².

На основу Решења број 353-02-01514/2022-04 Министарства заштите животне средине Републике Србије, ове године почело се и са појачавањем популације и транслокацијом јединки у клисури Дервенте на две локације које одговарају природном станишту, једном које је на самом почетку клисуре и другом које је на једном од сипара унутар клисуре. Укупно 30 јединки добијених у *ex situ* условима из аутохтоног семенског материјала из популације у Перућцу посађено је током новембра месеца 2022. године. Све посађене јединке су маркиране. Успешност ове транслокације пратиће се током 2023.године.

Јединке узгајене у *ex situ* условима пресађене на сипар унутра клисуре Дервенте

Стање гљива

Мониторинг гљива је реализован у сарадњи са Природно-математичким факултетом - ПМФ у Новом Саду, преко ПроФунги Лабораторије Департмана за Биологију и екологију - ДБЕ као и Гљиварског друштва Нови Сад .

Током истраживања која су извршена у јуну, септембру и октобру 2022. године забележено је укупно 1004 налаза и 266 врсте гљива, од којих се 10 налази на списку Заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (*Boletus edulis*, *Boletus reticulatus*, *Cantharellus cibarius*, *Craterellus cornucopioides*, *Hydnum repandum*, *Lactarius deliciosus*, *Lactarius deterrimus*, *Lactarius salmonicolor*, *Marasmius oreades*, *Russula cyanoxantha*), док су 3 врсте (*Hericium alpestre*, *Hericium coralloides*, *Psilocybe serbica*) на списку Строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. Пронађено је и 32 врсте које су индикатори старих и очуваних шума.

Стање Панчићеве оморице (*Picea omorika* (Pančić) Purk.)

И у 2022. години вршено је праћење стања Панчићеве оморице на више начина. Пре свега се прати стање у оквиру огледних поља по класификацији UN/ECE I EU. Као огледна поља одабрана су три режима заштите првог степена, која су била приступачна за обележавање и праћење. Треба истаћи да је када су формирана огледна поља одабрано 50 здравих стабала. Током последњих година забележено је убрзано сушење што је резултовало са следећим вредностима осушених или у процесу сушења стабала:

Огледно поље	Број сувих и стабала која се суше	Проценат сувих и стабала која се суше
1.Црвене стене	8	16 %
2.Љути Брег	10	20%
3.Било	8	16%

На огледним пољима се Црвене Стене и Било бележи се пораст сушења, као и број изваљених стабала. На подручју огледног поља Црвене Стене забележено је подмлађивање оморице у оквиру поља.

Праћење стања утврђивањем садржаја макро и микроелемената у асимилационим органима Панчићеве оморице

У сарадњи ЈП НП „Тара” и Института за шумарство у 2022. години спроведене су активности на утврђивању садржаја макро и микроелемената у асимилационим органима Панчићеве оморице (*Picea omorika* (Pančić) Purk.).

На основу резултата садржаја штетних елемената може се закључити да не постоји угроженост истраживане популације и да није утврђено њихово присуство изнад дозвољених граница. Из приказа садржаја есенцијалних елемената може се закључити да је код свих анализираних стабала утврђено присуство различитих садржаја. У случају бора ни код једног стабла није утврђен садржај изнад границе детекције, што не значи да овог елемента нема у четинама. Могуће је да је садржај бора мањи од 0,1 мг/кг, а ова вредност је граница детекције за примењени метод.

Садржај макроелемената (калцијум, калијум, магнезијум, сумпор) је висок код свих анализираних стабала, па се може закључити да не постоји дефицит ових елемената.

Садржај бакра се креће од 0,27 до 2,36 мг/кг. Праг токсичности у листовима биљака за бакар је у опсегу концентрација од 5 до 40 мг/кг. Упоређивањем добијених вредности са прагом токсичности моћи ће се закључити да не постоји угроженост популације од токсичности бакра.

Садржај гвожђа се креће од 18,75 до 158,14 мг/кг. Нормална концентрација гвожђа у биљним ткивима је 140 мг/кг. Поређењем утврђених вредности садржаја са нормалним вредностима може се констатовати да је само код једног стабла измерена већа вредност од нормалне, док је код осталих стабала у границама нормале.

Садржај мангана у четинама истраживаних стабала се креће од 14,29 до 611,76 мг/кг. Нормална концентрација мангана у биљним ткивима је од 15 до 1000 мг/кг. Поређењем утврђених вредности садржаја са нормалним вредностима може се констатовати да је садржај

мангана у границама нормале.

Садржај цинка се креће од 5,34 до 27,01 мг/кг. Нормална концентрација цинка у биљним ткивима је од 8 до 100 мг/кг. Истраживана стабла имају нормалну концентрацију цинка и не постоји угроженост од фитотоксичности.

На основу извршених анализа може се закључити да у популацији оморице Врањак не постоји угроженост од повећаног садржаја штетних елемената нити да је утврђена појава фитотоксичности.

Садржај есенцијалних, биљкама неопходних елемената је у нормалним границама и може се закључити да анализирана стабла нису у дефициту са хранљивим материјама. Такође, садржај есенцијалних елемената није прешао праг токсичности ни код једног анализираног тест стабла.

На основу спроведених анализа може се закључити да је садржај макро и микроелемената у четинама оморице у популацији Врањак у границама нормале и да је популација у стабилном стању. Утврђени садржај есенцијалних и неесенцијалних елемената потврђује да популација није угрожена од недостатка хранљивих материја и од дејства штетних елемената.

8.2. Вегетација

8.2.1. Евиденција типова станишта

На подручју парка спроведно је постављање и идентификација оквира за праћење типова станишта из категорије отворених типова станишта : Ц Травната станишта , Д2 Сипари, Д3 Суве стене и клифови, Д5 Влажне стене и клифови, Е Мочваре и тресаве, пошто се у овим категоријама налазе приоритетна станишта за заштиту на подручју наше земље, а такође и у склопу европске мреже НАТУРА 2000.

Уочена је смањена очуваност ових типа станишта:

Код станишта	Назив станишта	Тип станишта	Фитоценолошко име	Lat N	Long E	Над. вис. м	Суб. локалитет	Квалитет станишта	Очуваност станишта
Ц2.311	Умерено влажна планинска ливада овсуље (Trisetum flavescens)	Травњак	Trisetum flavescens	43,9013	19,44659	1145	Бесеровачке बारे	Одлична	Одлична
Ц5.314	Високопланинска нитрификована висока зелен шарене белешине (Calamagrostis varia)	Висока зелен	Calamagrostis varia	43,9029	19,4466	1145	Бесеровачке बारे	Добра	Добра
Ц2.31А	Умерено влажна планинска ливада тврдаче (Nardus stricta)	Травњак	Nardus stricta	43,90299	19,44844	1145	Бесеровачке बारे		
Ц2.31	Умерено влажне планинске ливаде	Травњак	Нитрификовано	43,90043	19,45064	1206	Бесеровачке बारे	Добра	Просечна или смањена
Ц2.31	Умерено влажне планинске ливаде	Травњак	Нитрификовано	43,9006	19,45088	1206	Бесеровачке बारे	Умерена	Просечна или смањена
Ц2.31А	Влажна планинска ливада тврдаче (Nardus stricta)	Травњак	Nardus stricta	43,8946	19,46092	1250	Буквина вода	Одлична	Одлична

У току 2022. години теренским радом и анализом вршено је мапирање станишта значајних за очување, обрађивањем свих теренских података, формулара, фото базе и детерминације биљака, на 102 тачке је регистровано 23 различитих типова отворених станишта. И у току овогодишње теренске сезоне, картирање је рађено у складу са новом методологијом развијеном за потребе картирања Натура 2000 типова станишта у Србији коју је израдио Биолошки факултет Универзитета у Београду – Центар за информације о биодиверзитету.

Теренско картирање типова станишта је вршено попуњавањем формулара (теренског обрасца за мапирање станишта) у апликацији Теренска. На сваком локалитету станишта се геореференцирају, фотографишу из више углова, одређују се доминантне и карактеристичне врсте. Доминантне и карактеристичне врсте се сакупљају и за хербаријум. Сви подаци су верификовани у складу са Протоколима и стандардима за сакупљање. За сваки регистровану тачку је нацртан одговарајући полигон са границама регистрованог станишта. Очуваности.

У оквиру овогодишње активости израђен је и приручник за нешумска станишта у складу са НАТУРА 2000 класификацијом.

На сваком локалитету станишта се геореференцирају, фотографишу из више углова, одређују се доминантне и карактеристичне врсте. Доминантне и карактеристичне врсте се сакупљају и за хербаријум. Сви подаци су верификовани у складу са Протоколима и стандардима за сакупљање и за сваку регистровану тачку је нацртан одговарајући полигон са границама регистрованог станишта.

8.2.2. Шумска вегетација

Простор Националног парка Тара представља типично шумско подручје, доминирају мешовите тродоминантне шуме смрче, јеле и букве (*Piceo-Abieti-Fagetum Ćoli.65*), и то на преко 85% шумских површина. На простору парка налази се већи број реликтних и ендемореликтних шумских заједница са оморицом, црним бором и другим врстама, које су на знатним површинама, тако да дају основни фитогеографски, фитоценолошки и флористичко-еколошки печат Националном парку Тара. "(Мишић 95.). На Тари је идентификовано преко 40 лишћарских, лишћарско-четинарских и четинарских фитоценоза.

Зонирање вегетације екосистема на Тари започиње од кањона Дрине у коме се посебно истичу термофилне заједнице црног граба (*Orno-Ostryetum*), на стрмим странама и стенама кањона Дрине и Дервенте развијеније су заједнице црног граба и црног бора (*Ostryo-Pinetum nigrae*).

У подножју планине на кречњацима и серпентинитима на развијенијим земљиштима јављају се храстове шуме и то шуме цера и сладуна (*Quercetum frainetto-cerris*), а на вишим положајима шуме китњака (*Quercetum montanum*). Појас чистих церових шума (*Quercetum cerris*) јавља се као појас на блажим јужним падинама планине.

Осим смрче, јеле и букве, у зонама од 700-1.200 m на серпентинитима развијају се мешовите црноборово-белоборове шуме или чисте састављене од једне или друге врсте бора. У овом низу шумских заједница посебну вредност и реткост имају чисте или мешовите састојине Панчићеве оморице (*Omorikae-Piceeto-Abieto-Fagetum mixtum*) које су распрострањене како на кречњацима тако и на серпентинитима, искључиво на северним и заклоњеним странама које имају одлике рефугијума.

Од Кремана према Тари налазе се шуме црног бора (*Pinetum nigrae*) које на вишим положајима замењују мешовите шуме црног и белог бора (*Pinetum nigrae-sylvestris*), да би на самим Калуђерским барама доминирао бели бор (*Pinetum sylvestris*).

У деловима кањона према површи учешће букве у изградњи заједнице је све

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

израженије тако да на самој ивици кањона и површи, букове шуме (*Fagetum montanum*) представљају доминантан појас. У њиховој изградњи обавезно учествује јела, а у мањој мери и смрча.

Стање шума

На основу синтезе досадашњих истраживања геолошког, педолошког, фитоценолошког и типолошког карактера дефинисани су типови шума у Националном парку:

	Типови шума	P (ha)	%
421	Шуме црног граба и црног јасена (<i>Fraxineto-Carpinetum</i>) на скелетним земљиштима на кречњаку	2 582,24	21,9
434	Шуме грабића са храстовима (<i>Carpino orientalis – Polyquercetum</i>) на степској рендзини и смеђем киселом земљишту на кречњаку	19,60	0,2
465	Шуме китњака и цера (<i>Quercetum petraea-cerris pauperum</i>) на киселим смеђим и лесивираним киселим смеђим земљиштима	108,30	0,9
469	Шуме китњака и букве (<i>Quercus Fagetum moesiaca montanum serpentinicum</i>) на хумусно силикатним земљиштима на серпентиниту	129,03	1,1
636	Планинска шума букве (<i>Fagetum moesiaca montanum typicum</i>) на дубоким дистричним (понекад еутричним) смеђим земљиштима	10,47	0,1
643	Шуме планинске букве са вијуком (<i>Fagetum moesiaca montanum dryetosum</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту	90,44	0,8
644	Шуме планинске букве са вијуком (<i>Fagetum moesiaca montanum dryetosum</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку	798,77	6,8
645	Шуме планинске букве (<i>Fagetum moesiaca montanum - dentarietosum bulbifetae</i>) на дубоком и врло дубоком смеђем земљишту на кречњаку	68,44	0,6
646	Шуме планинске букве (<i>Fagetum moesiaca montanum</i>) на различитим земљиштима на серпентинима	173,63	1,5
749	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum serpentinicum</i>) на средње дубоким смеђим земљиштима на серпентиниту	43,71	0,4
750	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum typicum</i>) на дубоким до средње дубоким смеђим земљиштима на кречњаку	5 638,39	48,0
752	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum dryetosum</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку	951,37	8,1
753	Шуме смрче, јеле и букве (<i>Piceo Abieti Fagetum</i>) на скелетном - кршевитом земљишту на кречњаку	321,49	2,7
774	Шуме црног бора (<i>Pinetum nigrae</i>) на смеђем скелетном земљишту на кречњаку	499,95	4,2
781	Шуме белог бора (<i>Erico - Pinetum sylvestrae serpentinicum</i>) на хумусно-силикатном земљишту на серпентиниту	8,64	0,1
762	Шуме смрче, јеле и белог бора (<i>Piceo-Abieti – Pinetosum sylvestrae</i>) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку	2,96	-
772	Шуме црног бора (<i>Pinetum nigrae</i>) на иницијалним земљиштима на кречњацима	93,75	0,8
791	Шуме белог и црног бора (<i>Pinetum sivestris nigrae – serpentinicum</i>) на хумусно силикатном земљишту на серпентиниту	212,98	1,8
		11 754,16	100,0

На основу типолошке - просторне заступљености, најзаступљенији типови шума у Националном парку:

- Тип шуме смрче, јеле и букве (*Piceo Abieti Fagetum typicum*) на дубоким до средње дубоким смеђим земљиштима на кречњаку који покрива 48,0 % обрасле површине државних шума у Националном парку;

- Тип шуме црног граба и црног јасена (*Fraxineto-Carpinetum*) на скелетним земљиштима на кречњаку (21,9%);
- Тип шуме планинске букве са вијуком (*Fagetum moesiacaе montanum drymetosum*) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку са 6,8%
- Тип шуме смрче, јеле и букве (*Piceo Abieti Fagetum drymetosum*) на плитком и скелетном смеђем земљишту на кречњаку који заузима 8,1% обрасле површине државних шума Националног парка.

Од укупне површине Националног парка Тара, под шумама је 19.927,93 ха или 79%. Државних шума је 59% или 11.754,16ха.

Учешће шума високог порекла у националном парку је највеће 75%, вештачки подигнуте састојине су 2,8%. Учешће изданаčkih шума је релативно ниско и износи 6,6%. Учешће шикара и шибљака износи 15,7%. Ови вегетацијски облици насељавају клисуре и кањонски део Дрине, Дервенте и Раче и представљају заштитне шуме у I степену заштите.

Врста састојина по пореклу и очуваности	Р	
	ха	%
Укупно високе састојине	8 817,43	75,0
Укупно изданаčke састојине	768,08	6,5
Укупно вештачки подигнуте састојине	329,63	2,8
Укупно шикаре и шибљаци	1 839,02	15,7
Укупно у Националном парку Тара	11 754,16	100,0

У оквиру Националног парка Тара, шумама у приватном власништву обухваћена је површина од 7.754,16ха, и у оквиру њих је заступљено 11 врста дрвећа. У односу на шуме у државном власништву, у приватним шумама, доминирају лишћарске врсте дрвећа. Најзаступљенија врста дрвећа је буква, затим следи цер, црни бор, бели бор и сладун. У шумама Заовина, јавља се Панчићева оморица као врло вредна реликтна и ендемична врста. У шумском фонду приватних шума присутни су племенити лишћари и воћкарице.

8.3. Стање животињских врста

Фауна сисара

Досадашњим истраживањима идентификовано је 57 врста сисара. Од тога 30 врста је строго заштићено, при чему је највећи број припада реду слепих мишева. Мрежа камера на подручју парка забележила је активност више врста сисара, као и неких врста птица.

Стање популација мрког медведа

Најзначајнији подаци који су добијени праћењем популације мрког медведа (*Ursus arctos*), показују на повећање бројности ове врсте.

Укупан број утврђених јединки на подручју Таре за 2019-2022. годину је 58 јединки медведа, што је и приближно процењеној бројности популације медведа 50 - 60 јединки. Током 2022.године забележене су 4 репродуктивне групе мрког медведа.

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

Приликом анализе утврђено је да су две групе са младунцима из ове године, две групе чине женке са младунцима из претходне године. Такође забележена је женка са три младунца на подручју Мрке косе.

Година	Локалитет	Број младунаца	Узраст
2022.	Горушице 1	2	2
2022	Шљивовица 3	1	2
2022	Мрка коса	3	1
2022	Звезда	2	1

Мрки медвед и друге врсте забележене инфрацрвеном детекцијом 2022.године:

Локалитет	Забележена врста
Звезда	Ursus arctos, Felis silvestris, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Tetrastes bonasia, Turdus merula
Било	Ursus arctos, Martes sp. , Meles meles, Capreolus capreolus,
Сува глава	Ursus arctos, Canis lupus, Cervus elaphus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus
Ласната глава	Ursus arctos, Canis lupus, Canis aureus, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Buteo buteo, Dendrocopos major, Pyrrhula pyrrhula, Corvus corax, Columba palumbus, Garrulus glandarius, Turdus merula, Turdus sp
Шљивовица2	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Parus sp, Corvus corax,
Шљивовица3	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus
Маказе1	Ursus arctos, Canis lupus(!?), Vulpes vulpes, Corvus corax
Мрка коса	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Tetrastes bonasia, Turdus sp .
Гаревине	Ursus arctos, Felis silvestris, Cervus elaphus, Sus scrofa, Capreolus capreolus,

Кошаре	Lepus europaeus, Ursus arctos, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Rupicapra rupicapra, Martes.sp , Lepus europeus
Горица гребен	Ursus arctos, Canis lupus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Martes sp, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Tetrastes bonasia, Buteo buteo, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Garrulus glandarius, Columba palumbus, Corvus corax, Anthus sp, Turdus merula, Turdus sp .
Горица локвица	Ursus arctos, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus,
Горушице1	Ursus arctos, Canis lupus, Sus scrofa, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Garrulus glandarius, Corvus corax, Columba palumbus
Горушице2	Ursus arctos, Canis lupus, Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Meles meles, Martes sp, Vulpes vulpes, Capreolus capreolus, Sciurus vulgaris, Tetrastes bonasia, Buteo buteo, Dryocopus martius, Erithacus rubecula, Garrulus glandarius, Columba palumbus, Corvus corax, Anthus sp, Turdus merula, Turdus sp.
Јагошница1	Canis lupus?!, Felis silvestris, Sus scrofa, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Lepus europaeus, Sciurus vulgaris, Picus viridis, Pyrrhula pyrrhula, Corvus corax, Fringilla coelebs, Garrulus glandarius, Parus major, Turdus merula, Turdus sp , Columba palumbus,
Долови	Rupicapra rupicapra, Sus scrofa, Martes sp, Vulpes vulpes, Ursus arctos
Козји рид	Canis lupus, Meles meles, Vulpes vulpes, Martes sp, Capreolus capreolus, Turdus merula

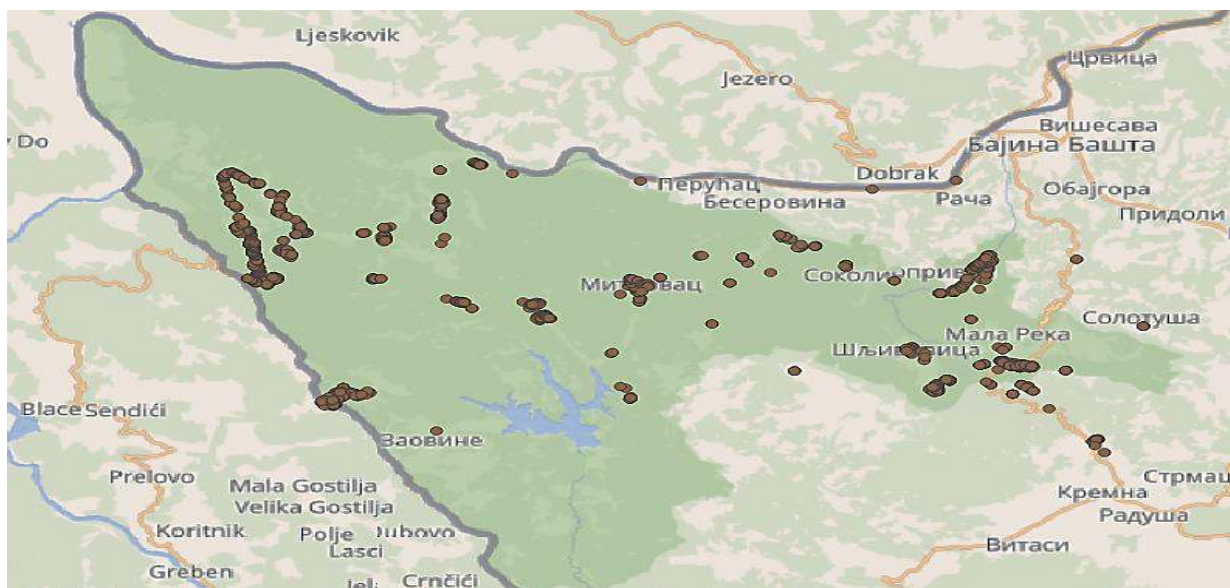
Стање фауне дневних лептира

Потврђено је присуство 126 различитих врста дневних лептира у различитим развојним стадијумима (имаго, гусеница или јаје). С обзиром да је током 2022. године забележено присуство нове врсте за фауну НП Тара *Polyommatus dorylas*, укупан борј регистрованих врста на Тари је 143 што чини 71,4 % укупне фауне дневних лептира Србије.

Као посебно значајне врсте дневних лептира на простору НП „Тара“ пре свега треба

издвојити пет врста које су наведене на Анексима II и/или IV Директиве о стаништима Европске Уније: *Parnassius apollo*, *Parnassius mnemosyne*, *Phengaris arion* (Анекс IV), *Euphydryas aurinia* (Анекс II) и *E. maturna* (Анекси II/IV). Локалитети на којима су забележене ове врсте током 2022. године, приказани су на слици 8. Значајно је издвојити и забележене врсте *Carcharodus floccifera*, *Pyrgus sidae*, *Satyrion w-album*, *Pseudophilotes vicrama*, *Coenonympha orientalis*, *Hipparchia volgensis*, *Limenitis populi*, *Nymphalis antiopa*, *Aricia anteros*, *Phengaris alcon*, *Boloria titania* и *Melitaea aurelia*.

Главни фактори угрожавања дневних лептира у НП „Тара“ су: зарастање травних површина што представља претњу за очување популација дневних лептира, као и константан раст броја туристичких објеката, а у нижим пределима у оквиру сеоских подручја је присутно претварње природних екосистема у пољопривредно земљиште.

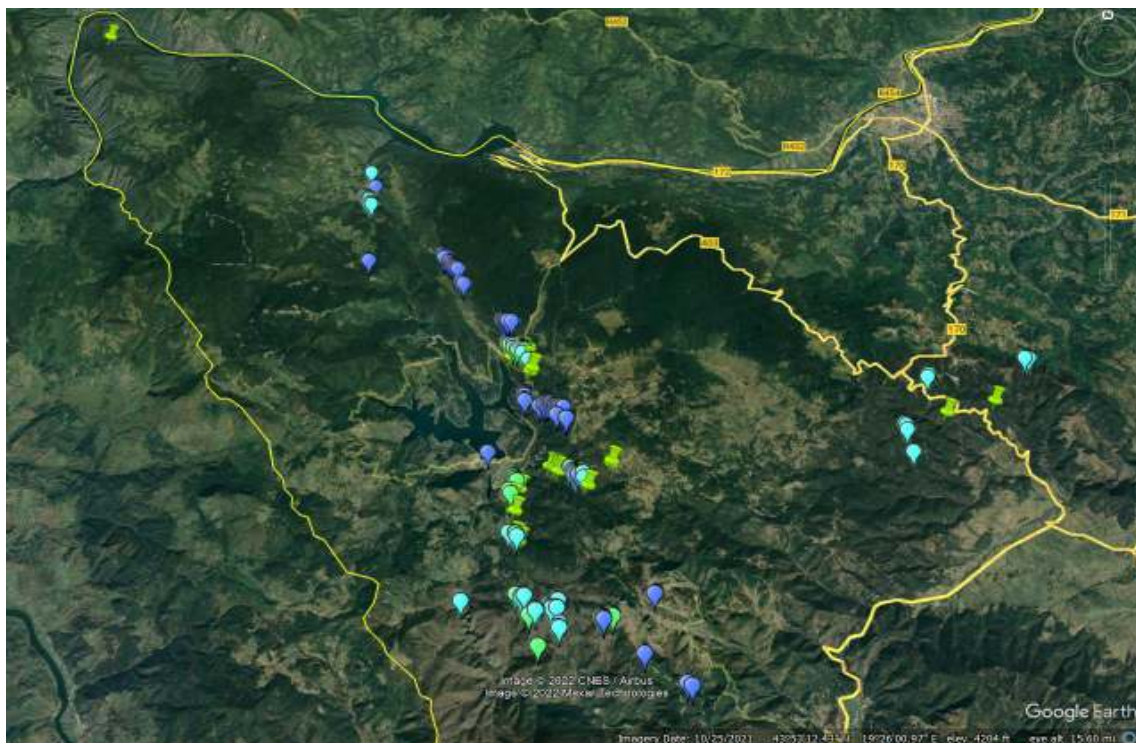
Приказ истраживаних локалитета дневних лептира

Стање ендемо реликтне врсте Панчићевог скакавца (*Pyrgomorphylla serbica*)

Праћење популација Панчићевог скакавца је од изузетног значаја узимајући у обир угроженост и важност врсте. Извршен је преглед 274 локације на планини Тари. На 110 локација је констатовано присуство панчићевог скакавца и укупно регистровано 126 женки и 245 мужјака. На 164 локације са одговарајућим условима станишта нису регистроване јединке. Ова година се наставила на претходну изузетно сушну годину са још израженијим и дужим сушним периодом. Следи након године у којој је репродуктивни период панчићевог скакавца био скраћен изузетно сушном другом половином пролећа и летом.

Бројност популација је током пролећа била задовољавајућа али је као и претходне године у јулу на већини локација популације су биле јако редуковане, до потпуно ишчезле. Нажалост инфраструктурни радови на подручју парка су угрозили популације Панчићевог скакавца, односно у 2022. години је ради изградње и проширења пута у Растишту на локалитету Борјак употпуности збрисана једна од популација Панчићевог скакавца. Новоткривена популација на простору Заовина, изнад пута који води од Танасковине према Милошевцу на локалитету Чукара је једна од бројнијих. Две мање популације су забележене по први пут у Заовинама на локалитету Паљевине, изнад прометног пута према Митровцу.

На локалитету Црвене стене изнад пута констатована је мања популација која је вероватно гранична овог стеновитог узвишења и по свему судећи потпуно изолована од најближе до сада познатих због чега је потребно обратити посебну пажњу на њихово очување. На ширем простору северног обода Заовина изнад Коњске реке дуж пута Јелисавчићи - Митровац у дужини од око 300 м констатована је већа популација јединки у уском појасу изнад пута у млађој шуми црног бора. Од Милојкове чесме на падинама Награмка према Јелисавчићима (дуж пута) потврђено је присуство јединки на раније констатованим локалитетима у једнако малом броју, што говори о стабилној популацији упркос два сушних годинама.

Локације на којима је констатовано присуство Панчићевог скакавца: зелене чиоде – 2019. године; светло плаве ознаке – 2020. године; светлосазене ознаке – 2021 године; плаве ознаке – 2022. године.

Стање подземне фауне

Највреднији резултати досадашњих истраживања су открића три врсте које су нове за науку. Две врсте су прави троглобионти, тврдокилац *Chaetodualius* n.sp. и паук косац *Syrphophthalmus* n. sp. Нова врста за науку је и стонога *Lithobius* n. sp., која вероватно припада категорији троглофила. Поред наведених врста у истраживаним објектима НП Тара констатовано је присуство још осам троглобионтних врста. Тврдокрилци: *Velesaphaenops tarensis*, *Pholeuonopsis tarensis*, *Pholeuonopsis lupi*, *Proleonehardella tarensis*, *Neotrechus augustae* и Стоноге : *Brachydesmus subterraneus*, *Haasea plasana* и *Brachydesmus femoralis*.

Значајан је и налаз вредан налаз врсте попца, *Grylломорpha dalmatina*. Ова медитеранска врста је шире присутна у Динаридима који су под утицајем топле медитеранске климе. На север најближе Тари врста досеже до неких северних делова Црне Горе и Херцеговине. Налаз на Тари је њен први налаз за територију Србије и једини до сада познат који је јако издвојен и изолован на северу од главног ареала врсте.

Стонога *Lithobius n. sp.*

Стање фауне водоземаца и гмизаваца

На подручју Националног парка Тара је до сада забележено 23, врсте херпетофауне, односно гмизаваца и водоземаца. Најзначајнији је налаз источног главатог мрмољка (*Triturus macedonicus*). Врста је од међународног значаја за заштиту и налази се на Светској црвеној листи у статусу VU (рањива врста). Такође је строго заштићена дивља врста у Републици Србији, а налази се и на Додатку II и IV Директиве о стаништима Европске Уније (Annex II & IV, Habitat Directive). На локалитету Баре у Заовинама је 2020.године потврђена ова врста. У 2022.години се бележи присуство ове врсте у ларвеном стадијуму на истом локалитету.

Natrix tessellata

Забележене су и следеће врсте *Bombina variegata*, *Salamandra Salamandra*.

Од гмизаваца су забележени су представници *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, као и *Vipera ammodytes*.

Стање фауне птица

Укупно је различитим методама забележено 70 врста птица. У погледу праћења циљних, приоритетних врста забележено је присуство врсте дугорепе сове *Strix uralensis* на 12 територија, затим мале сове *Glaucidium passerinum* на две територије и једна територија шумске сове *Strix aluco*. Такође забележено је присуство два пара сурог орла *Aquila chrysaetos* на претходно утврђеним локалитетима. Забележено је и камерама за праћење дивљачи присуство шумске шљуке *Scorolax rusticola*.

Забележено је укупно 2136 територија у оквиру 49 врста птица, на површини од 912 ха. Пописом је обухваћено 12 тачака по 7,6 ха површине. Најбројније врсте птица су зеба, јелова сеница, кос и црвендаћ. За разлику од претходне године, краљића је било значајно мање. Токмо јесењег мониторинга је маркирано 934 јединке у оквиру 42 врсте. Све јединке припадају по старости категорији остало што значи да су адултне или јединке које су се излегле у текућој години али су способне да се старају о себи.

Дугорепа сеница, Прстеновање птица

Ловна фауна

Стање популације ловних врста дивљачи у 2022. години по ловним врстама:

- дивокоза процена 380 јединки,
- срна - 480 јединки,
- дивља свиња - 80 јединки,
- вук - 14 јединки,
- лисица – 80 јединки.

Популације гајених врста дивљачи стабилне су што се тиче бројности. Одстрел код дивокозе и дивље свиње креће се до 75 % од планираног док је код срнеће дивљачи далеко мањи због недовољног интересовања ловаца.

Заштита неловних врста дивљачи (дивља мачка, куна белица, јазавац, сиви пух, ласица, веверица, мрки твор, сврака, голуб, јастреб, препелица, сива врана, дивља патка, велики корморан, сива чапља) одвијало се кроз активности у циљу спречавања узнемиравања јединки, уништавања станишта и противзаконитог коришћења.

Преглед заштићених врста са процењеним бојним стањем:

Ред. број	Остале ловостајем заштићене врсте	Процена оптималног бр. стања	Процењено бр. стање у ловишту
1	Дивља мачка	20	20
2	Куна белица	60	60
3	Јазавац	60	60
4	Сиви пух	1000	1000
5	Ласица	200	200
6	Веверица	200	200
7	Мрки твор	50	50
8	Сврака	200	300
9	Голуб гривнаш	200	200
10	Јастреб	120	120
11	Препелица*	120	120

12	Сојка	250	300
13	Сива ворана	200	300
14	Дивља патка – крца	60	60
15	Велики корморан*	40	80
16	Сива чапља*	20	50
	Остале строго заштићене и заштићене врсте		
1	Мрки медвед	50	60
2	Видра	30	30
3	Јаребица камењарка	120	120
4	Лештарка	150	150

Посебне мере заштите спровођене су на строго заштићеним врстама: мрки медвед, видра, јаребица камењарка и лештарка. Стање наведених врста је на оптимуму, чак и нешто више од оптимума у неким периодима године (мрког медведа) обзиром на радијус кретања.

Риболовна фауна

Риболовним водама Националног парка Тара, управљало се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2022.годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем “Националног парка Тара” за период 2013-2022.година.

Активности на праћењу стања риболовних вода одвијале су се кроз редовну контролу риболовних вода у Заовинама и Перућцу. Рибарско подручје „Национални парк Тара“ користи се искључиво, за рекреативни риболов, тако да се издају дозволе само за ту врсту риболова. Спортски риболов вршио се на врсте: скобаљ, пастрмске рибе, плотица, клен, угљева, шаран, гргеч, сом и друге врсте.

Рибочуварска служба врши контролу риболоваца са обале, али и уз употребу чамаца. Акумулације "Бајина Башта" (Перућачко језеро) је акумулација кањонског типа са неприступачним приобаљем, где се у већем делу акваторија рекреативни риболов не може одвијати са обале већ искључиво из чамца.

Акумулација (Заовљанско језеро) чини површину од 430 ха воденог огледала, где у већем делу приобаља нема приступних путева па се контрола риболова одвија углавном из чамца. Риболовне воде су и акумулација "Спајићи", језеро "Крушчица", језеро "Црно Осоје, потоци "Црно Осоје", Змајевачки поток, Јаревац, Батурски и Караклијски Рзав, река Рача, река Дервента, река Врело, Омарско врело, Јокића поток).

Урађен је Програм унапређења рибарског подручја (ПУРП) „Национални Парк Тара“ за период 2023 – 2032. године, који садржи и део о стању рибље фауне по риболовни водама. Програм је рађен у сарадњи са Центром за мултидисциплинарне студије Београд.Приликом израде програма, ради оцене стања и планирања мера заштите, узимани су узорци рибљег фонда.

На основу анализе узорака и анкета рибочуварске службе и локалних риболоваца утврђено је да риболовне воде рибарског подручја Националног парка „Тара“ насељавају следеће врсте риба:

ВРСТА РИБЕ
SALMONIDAE
Поточна пастрмка (поточна и језерска форма) <i>Salmo trutta</i>
Младица <i>Hucho hucho</i> ¹
Дужичаста (калифорнијска) пастрмка <i>Oncorhynchus mykiss</i>

Језерска златовчица <i>Salvelinus umbla</i> ¹
CYPRINIDAE
Клен <i>Squalius cephalus</i>
Скобаљ <i>Chondrostoma nasus</i>
Плотица <i>Rutilus virgo</i>
Бодорка <i>Rutilus rutilus</i>
Речна мрена <i>Barbus barbus</i>
Поточна мрена <i>Barbus balcanicus</i>
Пијор <i>Phoxinus phoxinus</i>
Уклија (зека) <i>Alburnus alburnus</i>
Плиска <i>Alburnoides bipunctatus</i> ¹
Шаран <i>Cyprinus carpio</i>
Сребрни караш (бабушка) <i>Carassius gibelio</i>
Лињак <i>Tinca tinca</i>
Гаовица <i>Rhodeus amarus</i>
Црноока деверика <i>Ballerus sapa</i> ²
Црвенперка <i>Scardinius erythrophthalmus</i> ¹
Носара <i>Vimba vimba</i> ¹
Кркуша <i>Gobio obtusirostris</i> ¹
Толстолобик сиви <i>Hypophthalmichthys nobilis</i> ²
Амурски чебачок <i>Pseudorasbora parva</i>
SILURIDAE
Сом <i>Silurus glanis</i>
ESOCIDAE
Штука <i>Esox lucius</i> ²
COBITIDAE
Велики вијун <i>Cobitis elongata</i> ²
Златни (балкански) вијун <i>Sabanejewia balcanica</i> ²
PERCIDAE
Гргеч (бандар) <i>Perca fluviatilis</i>
Шрац <i>Gymnocephalus schraetser</i> ²
Балавац <i>Gymnocephalus cernua</i>
CENTRARCHIDAE
Сунчица <i>Lepomis gibbosus</i>
¹ – врсте риба које су насељавале акумулацију Перућац 1978. године, али које се нису нашле у нашим узорцима у периоду од 2007. до 2021. године. ² - врсте које нису регистроване током узимања узорака у 2021. години, али су нашим ранијим истраживањима у периоду од 2007. до 2018. године забележене и сасвим извесно насељавају воде рибарског подручја „Национални Парк Тара“.

9.ЕВИДЕНЦИЈА О КРЕТАЊУ И АКТИВНОСТИМА ПОСЕТИЛАЦА И ДРУГИХ КОРИСНИКА

9.1. Евиденција посетилаца

Управљање посетиоцима је једна од значајних активности у сваком заштићеном добру. Национални парк Тара располаже са два центра за посетиоце (Центар за посетиоце у Бајиној Башти и Митровац).

Центри за посетиоце су намењени како групним тако и појединачним посетама, са посебним акцентом на едукативним програмима у тз ” Шумском биоскопу “ на Митровцу. У оквиру центара дају се информације о парку, промотивни материјал, продаја сувенира и изнајмљивање бицикли. За организоване групе посетилаца заштићеном добру са приказаним презентацијама наплаћује се улазница.

На простору Националног парка Тара не постоје рампе односно улазне капије, тако да нема ни прецизних података о броју посетилаца у парку. Евиденција, контрола и усмеравање посетилаца се врши путем система Центара за посетиоце – инфо пунктова и сталним присуством на терену чувара природе.

У центрима за посетиоце, укупно је остварено 16.728 посетиоца, што је знатно више него у истом периоду предходне године.

Центар за посетиоце Митровац:

- Домаћи: 13244
- Страни: 2.211
- Укупно: 15.455.

Центар за посетиоце Бајина Башта:

- Домаћи: 1167
- Страни: 106
- Укупно: 1273.

Центар за посетиоце у Бајиној Башти неколико дана није радио због отклањања последица поплаве:

- 06.06. Поплава у Центру за посетиоце у Бајиној Башти (водоводна цев из суседног објекта)
- 08.06. Поплава у центру за посетиоце у Бајиној Башти (кишна канализација).

9.2.Контрола посетилаца

Контрола посетилаца односила се на усмеравање кретања посетилаца, превенцију и сузбијање активности које могу довести до нарушавања стања флоре и фауне, основних обележја парка, као и угрожавања самих посетилаца. У циљу контроле посетиоца спроведене су активности на терену :

- контрола ложења ватре и постављање табли о забрани ложења ватре,
- контрола кретања посетилаца – упућивање на обележене планинарске и шетне стазе,
- контрола посетилаца на видиковцу Бањска стена.

9.3. Активности корисника

У објектима ЈП „Национални парк Тара“ остварено је 415 долазака и 1.887 ноћења:

- „Шумарска кућа“ Митровац - 245 долазака, 1072 ноћења,
- „Едукативни центар“ Рачанска Шљивовица - 98 долазака, 498 ноћења,
- „Лугарница“ Предов крст - 72 долазака, 317 ноћење.

Приходи од активности информисања, презентације и туризма износили су :
3.545.574,25 динара:

- Приход од смештаја: 1.143.890,91 динара,
- Приход од сувенира: 1.873.225,00 динара:
 - Центар за посетиоце Митровац 1.775.441,67 динара,
 - Центар за посетиоце Бајина Башта 97.783,33 динара.
- Приход од услуга 626.241,67 динара:
 - Посматрање медведа 43.200,00 динара,
 - Изнајмљивање бицикли 111.541,67 динара,
 - Камп 122.833,33 динара,
 - Улазнице Црвени поток, укупно 1632, приход 76.375,00 динара,
 - Улазнице Шумски биоскоп, 5388 улазница, приход 224.541,67 динара,
 - Услуге водича, презентације 47.750,00 динара.

10. ПОДАЦИ О НАПЛАТИ И КОРИШЋЕЊУ НАКНАДЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

У 2022. години, укупно остварени приход износио је 443.350.000 динара, а укупан расход износио је 442.740.000 динара.

Планирани приход од накнада за 2022.годину апо основу донетих решења за кориснике простора, износио је 42.751.821 динара, остварени прилив од накнада био је 41.540.947,00 динара или 97,1 % од планираног прилива.

Средства од накнада, коришћена су за уређење простора, чување и обележавање граница заштићеног подручја, праћење стања природних вредности, презентацију подручја, санацију и реконструкцију објеката и инфраструктуре, материјалне трошкове управљача и зараде стручних служби управљача.

	Делатност	Корисник / обвезник накнаде	Износ-динара
1.	Електропривреда	„Електромрежа Србије“ АД –Београд ” ЈП“ЕПС дистрибуција“- електроководи ЈП ”ЕПСДринско - Лимске хидроелектарне“ – Б.Башта – соларна електрана ЈП ”ЕПС Огранак Дринско - Лимске хидроелектарне“-Бајина Башта - подземни водови и трафостанице	11.210.000,00 <u>11.366.130,00</u> 150.000,00 <u>931.845,00</u> 23.657.975,00
2.	Водопривреда	ЈП ”ЕПС Огранак Дринско-Лимске хидроелектарне“- Бајина Башта – водоакумулације хидроелектрана Природни резерват „Тара“- рибњак „Еко Дрина“- рибњак ЈП ЕПС Огранак Дринско – Лимске хидроелектарне“ - Бајина Башта-доводно одводни цевовод „Triangle fish“- рибњак	2.531.260,00 48.000,00 8.920,00 2.802.100,00 <u>16.000,00</u> 5.406.280,00
3.	Саобраћај, телекомуникације	„Телеком“ АД-Београд – птт водови ЈП“Емисионе технике и веза“ “„Цетин“ доо- репетитори „Телеком“ ИЈ Ужице-Пријепоље А1Србија-постављање ел.комун. опреме	2.585.350,00 175.500,00 49.905,00 252.000,00 78.600,00 <u>188.640,00</u>

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

		АД „Електро mreжа“	3.329.995,00
4.	Угоститељство	Хотели и спортски терени, смештај-Центар дечјих летовалишта-Београд, Смештај, ресторан, спорски терени- ВУ „Тара“ Кафаница „ Стоп “ -Митровац УР „Тара“ Солотуша Global real Београд, ресторан, тераса- Перућац „Тарско језеро“- ресторан „Тарска прича“ - ресторан „Вimix“-хотел Тара „Вино и виногради“ – ресторан Митровац „Код Голуба“ кафе ресторан „Чича Глиша“ – ресторан сплав „Супер дом“ кафе ресторан „Мањеж“ ресторан Тара Награмак- ресторан Viewpoint-ресторан Ружа Рајкова – ресторан Чича Милан- сплав ресторан	728.590,00 976.825,00 27.200,00 44.200,00 78.398,00 38.250,00 43.350,00 74.500,00 30.587,00 23.800,00 22.160,00 36.795,00 42.925,00 89.250,00 24.794,00 32.460,00 35.029,00
			2.349.113,00
5.	Трговина, занатство	СТР“Митровац“ продавница ТР„МИФ“-Зарожје, Бајина Башта-промет нафтних деривата-бензинска пумпа „Митровачки дућан“ – продавница „Браћа Јовановић“ - бансек	41.450,00 162.000,00 19.500,00 50.000,00
			272.950,00
6.	Туризам	Илијак“- смештај ПТТ“ Бајина Башта - смештај „Mistyc west“ хостел Mashina i zec-снимање филма She films – снимање филма Напредак АД- одмаралиште Асоцијација „Спорт за све“ камповање „Стотка“ ДОО- снимање филмова „Смарт авантура“- спорт адреналин парк „Тарски вук“- ски удружење „Тара“- ски удружење Omega production-снимање филма	11.000,00 1.500,00 7.200,00 49.000,00 40.000,00 16.000,00 47.070,00 20.000,00 13.617,00 10.800,00 36.000,00 257.250,00 13.000,00

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И РАДОМ СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ТАРА ЗА 2022.ГОДИНУ**

		„Зелена Даћа“-одмаралиште	522.437,00
7.	Објекти за одмор (викендице, сплавови, тезге за продају)	Грађани Радња за прераду воћа - тезга „Еко фрутуни“- сплав „Васић“ - тезга „Голуб“ - тезга „Импреса група“ – викендица „Телеком“ Србија „Тарска кућа“ – тезга „Вида Тара“- тезга Марић Мачкат „Медина стаза“ – тезга „Лана ББ“ - тезга Секулић Д и Д Заовине Будућност Мачкат WS ADVENTURES -катамарани и глисери	7.038.525,00 3.250,00 44.000,00 15.600,00 4.680,00 12.200,00 8.100,00 11.375,00 6.500,00 6.500,00 15.340,00 11.401,00 19.500,00 2.600,00 13.500,00 7.213.071,00
	УКУПНО:		42.751.821,00

**ЈП”Национални парк Тара”
директор**

Драгић Караклић -дипл.инг.шум